

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Konverze ke křesťanství
Conversion to Christianity

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Mgr. Jiří Motl, Ph.D.

Autor:
Miriam Macnerová Vilímová

Praha 2020

Poděkování

Chtěla bych především poděkovat mému vedoucímu bakalářské práce, panu Mgr. Jiřímu Motlovi, Ph.D. za poskytnutí podnětných rád a připomínek. Dále pak své rodině a přátelům, kteří mi po celou dobu byli velkou oporou. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zúčastnili výzkumu a poskytli mi cenný náhled o jejich individuálním prožitku s konverzí ke křesťanství.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou prací, „Konverze ke křesťanství“, vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány, a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: 20. 7. 2020

Jméno autora: Miriam Macnerová Vilímová

Anotace

Bakalářská práce nesoucí název, „Konverze ke křesťanství“, se zabývá motivací a jednotlivými vlivy při procesu konverze ke křesťanství. Dílčí kapitoly teoretické části práce se zabývají pojmům konverze, dále pak motivací a hledáním vlastní identity. Empirická část práce poskytuje vhled do individuálního prožitku s konverzí ke křesťanství. Výzkum probíhal pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Získaná data byla následně analyzována prostřednictvím interpretativní fenomenologické analýzy. Výsledkem výzkumu je interpretace jednotlivých rozhovorů z pohledu motivace a procesu konverze.

Klíčová slova

konverze, křesťanství, motivace, hledání vlastní identity

Annotation

The bachelor's thesis, entitled "Conversion to Christianity", deals with motivation and individual influences in the process of conversion to Christianity. The subchapters of the theoretical part of the work deal with the concept of conversion, then motivation and the search for one's own identity. The empirical part of the work provides insight into the individual experience with the conversion to Christianity. The research was conducted through semi-structured interviews. The obtained data were subsequently analyzed by means of interpretative phenomenological analysis. The result of the research is the interpretation of individual interviews from the point of view of motivation and the conversion process.

Key words

conversion, Christianity, motivation, search for one's own identity

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část	9
1 Konverze	9
1.1 Vymezení pojmu	9
1.2 Aspekty náboženských konverzí.....	10
1.3 Pojetí konverze podle H. J. Fraase	11
2 Motivace.....	13
2.1 Vymezení pojmu motivace	13
2.2 Motiv	14
2.3 Motivy z hlediska konverze podle J. Loflanda a N. Skonovoda.....	16
2.4 Primární a sekundární potřeby	16
2.4.1 H. Murray a jeho význam na poli motivace a potřeb.....	17
2.5 Pojetí potřeb v humanistické psychologii dle Rogerse a Maslowa.....	18
2.6 Motivace z hlediska víry podle Říčana	21
2.7 Proč být součástí náboženské skupiny?	22
2.8 Hodnotová orientace	23
3 Role vývojových fází v procesu konverze	25
3.1 Vymezení období dospívání.....	25
3.1.1 Charakteristika adolescentního období.....	26
3.1.2 Náboženská konverze v adolescentním období	28
3.1.3 Erik H. Erikson identita proti konfúzi rolí	30
3.2 Charakteristika středního věku.....	31
3.2.1 Erik H. Erikson intimnost proti izolaci.....	32
3.2.2 Krize.....	33
Výzkumná část	35
4 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	35

5	Zajištění vstupu do terénu	37
6	Výzkumný vzorek a jeho charakteristika	38
6.1	Výběr respondentů	40
7	Etika výzkumu	41
8	Použité metody	42
8.1	Sebereflexe výzkumníka	42
8.2	Metoda sběru dat	43
9	Analýza dat	44
9.1	Průběh analýzy dat	44
9.2	Výsledky rozhovoru s respondentem A	46
9.2.1	Popis tématu č. 1: Vysoká škola jako klíčový faktor	46
9.2.2	Popis tématu č. 2: Dvojitá upoutanost církví	48
9.2.3	Popis tématu č. 3: Rodinná identita	49
9.2.4	Popis tématu č. 4: Životní změna	51
9.3	Výsledky rozhovoru s respondentkou B	53
9.3.1	Popis tématu č. 1: Psychické problémy jako hlavní motiv obrácení	53
9.3.2	Popis tématu č. 2: Společenství jako klíčový faktor	55
9.3.3	Popis tématu č. 3: Otevřené rodinné prostředí	57
9.3.4	Popis tématu č. 4: Proces samotného obrácení	58
9.4	Výsledky rozhovoru s respondentem C	59
9.4.1	Popis tématu č.1: Životní sinusoidy	59
9.4.2	Popis tématu č.2: Rodina jako klíčový faktor	61
9.4.3	Popis tématu č.3: Křest	62
9.5	Výsledky rozhovoru s respondentem D	63
9.5.1	Popis tématu č.1: Křesťanské gymnázium	64
9.5.2	Popis tématu č.2: Manželka jako klíčový motiv obrácení	67
9.5.3	Popis tématu č.3: Racionální typ	68
9.5.4	Popis tématu č.4: Rodinné prostředí	69

10	Limity výzkumu	71
11	Diskuze	72
12	Závěr	76
	Seznam použité literatury	77
	Seznam příloh	81
	Přílohy	82
	Příloha č.1: Otázky rozhovorů	82

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou konverze ke křesťanství. Cílem bylo zjistit motivaci konvertujícího jedince a dílčí vlivy, které ho v procesu obrácení ovlivnily. Byl kladen důraz především na individuální zkušenost respondentů s konverzí ke křesťanství.

Práci lze rozdělit do dvou základních okruhů. Na okruh teoretický, v němž budou nastíněny základní pojmy, a to zejména pojem konverze, motivace a hledání vlastní identity. Budou zde podrobněji probrány jednotlivé vývojové fáze a jejich specifika, neboť se domnívám, že hrají významnou roli při obrácení se na křesťanskou víru. Dále se teoretická část zabývá pojmem krize, jež může být motivem k obrácení.

Rešeršní, teoretická, část čerpala převážně z českých a slovenských zdrojů, které se zabývají konverzí, motivací a hledáním vlastní identity.

Druhým okruhem této práce je část praktická. Ta se zaměřuje na analýzu a interpretaci jednotlivých rozhovorů s respondenty, kteří se obrátili na křesťanskou víru. Cílem bylo nalézt a interpretovat jednotlivé aspekty, jež mohou jedince ke konverzi vést. Byl zde nastíněn i proces samotné konverze či rodinné prostředí, které je mnohdy zásadní při samotném obrácení. Nástrojem výzkumné části byla interpretativní fenomenologická analýza, která umožnila analyzovat prožívání jedinců a zaměřit se na jednotlivá specifika u daného respondenta. V jednotlivých rozhovorech byly nastíněny i společné průsečíky mezi respondenty.

Téma práce jsem si vybrala, neboť jsem vyrostla ve věřící rodině a s tímto jevem jsem se v průběhu svého života potkávala. Chtěla jsem porozumět hlubší motivaci a vlivům vedoucím k samotné konverzi. Zajímala mne především individuální zkušenost s obrácením a specifické jevy pro daného člověka.

Teoretická část

Pro uvedení čtenáře do tematiky související s výzkumem této práce si zde dovoluji uvést teoretickou část, v níž vysvětlím jednotlivé pojmy související s praktickou částí.

1 Konverze

Pro mou práci je důležité definovat termín konverze. Na tento termín se dá nahlížet z mnoha úhlů pohledu a není úplně jednoduché ho přesně pojmut. Každá vědecká disciplína na něj nahlíží odlišně.

1.1 Vymezení pojmu

Slovo konverze pochází z latinského slova *convertere*, které znamená *obrácení, změnu, otočení, transformaci* (Halama, 2006).

„Konverze je v křesťanském prostředí někdy zjednodušeně chápána jako obrat od stávajícího života a vydání se zcela novou životní cestou. I když je pozorování těchto vnějších pohybů nedílnou součástí událostí konverze, jedná se především o pohyby vnitřní“ (Bauer, 2009, s. 111).

Musíme si však uvědomit, že jedinec, který se obrátí na víru, není pouhým vnějším pozorovatelem, ba naopak on je součástí tohoto procesu. Změna se odehrává přímo v něm. Při procesu konverze mnohdy dochází i k přijetí sebe samého, poněvadž je to transformace celkového myšlení (Bauer, 2009).

Podobnou definici uvádí i Stříženeček (2001, s.128) „Konverze v souvislosti s osobností a nebo chováním znamená dramatickou změnu postoje a nebo konání. Obrácení se v oblasti religiozity může být *vnější* (připojení se k církvi, identifikace s určitou vírou) anebo *vnitřní* (radikální změna názorů vedoucí např. k vnitřní jistotě, smyslu). Obě formy se mohou vyskytovat současně, ale taky po vnějším obrácení může vnitřní následovat až později.“

Benner (1990, podle Stříženečka, 2001) se konverzí zabýval z pohledu psychologie. Zkoumal ji z hlediska procesu (zda je konverze náhlá či pozvolná), psychického stavu jedince před obrácením a po obrácení a také se zabíral tím, co je podstatou obrácení u daného jedince. Zmiňoval, že sám jedinec nemusí evidovat tzv. přípravné období. Už dříve v jeho mysli mohly být určité aspekty, které ho k obrácení vedly (Stříženeček, 2001). Například jedna z mých respondentek zmiňuje, že na ni takto měly vliv kostely. „To já jsem vždycky ráda chodila do přírody a nebo i obdivovala tu krásu té architektury. Možná jsem říkala, že hlavní, co mě vedlo byli lidé, ale možná teďka, jak se o tom bavíme, tak asi i tohle.“ Těchto malých vlivů může být nespočet.

J. Szmyd (1998, podle Halamy, 2006, s.16) „zase považuje za náboženskou konverzi radikální (náhlou a nebo pozvolnou, vědomou a nebo nevědomou) transformaci vědomí: názorů, přesvědčení, citů, a v krajních případech hlubokou proměnu celého vnitřního života, duchovnosti, světonázoru a hodnotové orientace jednotlivce, jako že celé sféry postojů a chování.” K této definici se přikláním nejvíce, poněvadž nejvíce koresponduje s individuálním prožitkem mých respondentů.

Halama (2006) uvádí, že pokud se na všechny různé definice konverze podíváme, tak charakteristická pro ně je *změna*. Změna provází konvertitu ve všech různých oblastech, ať už je to v postojích, hodnotách, myšlení atd. Psychologie se nezabývá pouhou změnou v přesvědčení, ale i změnou na poli osobnosti.

1.2 Aspekty náboženských konverzí

Můžeme pozorovat několik typů či druhů konverze. Jako první můžeme uvést vnitřní a vnější konverzi. H. N. Malony (1990, podle Halamy, 2006) uvádí, že **vnitřní** konverze se týká změny nahlížení na svět a především změny v postojích a názorech daného jedince. **Vnější** konverze je spíše o členství v nějakém společenství či skupině.

Další dělení dle J.T. Richardsona (1985, podle Halamy, 2006) je na aktivní a pasivní konverzi. **Aktivní** konverze je definována cílevědomostí a aktivitou daného jedince v procesu obrácení. Na **pasivní** konverzi má vliv nevědomí či vnější psychologické vlivy. Aktivní konverze je spíše pozvolná, zatímco pasivní konverze je spíše náhlá.

Posledním typem rozdělení konverze je postupná a náhlá. **Náhlá** konverze se většinou děje ze “dne na den”, je nepředvídatelná a je provázena emočním prožitkem. **Postupná** konverze se děje pomalu a podle Spilky (et. al., 2003) je více spojena s racionalitou (Spilka et. al. 2003, podle Halamy, 2006).

Pozvolnou či náhlou konverzí se zabývají i Granqvist a Kirkpatrick, kteří daný jev vysvětlují pomocí *teorie přimknutí*. Tato teorie tvrdí, že pozvolný proces spatřujeme u jedinců, kteří v raném dětství bezpečně a bezproblémově přimkli k dospělému jedinci, například k jednomu z rodičů. Díky tomu jsou schopni navázat stejný vztah i s Bohem. Náhlý proces se odehrává u lidí, kteří si v raném dětství nebyli schopni bezpečný a bezproblémový vztah utvořit. Proto u nich dochází častěji k náhlé konverzi, poněvadž si narušený vztah kompenzují náboženstvím. Tato teorie má oporu i v četných výzkumech, které teorii přimknutí ověřovali v praxi na základě vyprávění dospělých konvertitů (Granqvist a Kirkpatrick, podle Řičana, 2007).

1.3 Pojetí konverze podle H. J. Fraase

Psychologie nezkoumá náboženský rozměr konverze, ale zabývá se především hodnotovou orientací při obrácení se na víru. „Zabývá se tedy změnami v *psychické struktúře člověka* prodělávajícím konverzi, přičemž náboženský obsah předpokládá. Fraas vyjmenovává následující *motivy obrácení*, vztahující se právě k oné psychické změně struktury ve vztahu k hodnotám” (Fraas, podle Muchové, 2009, s. 72):

1. *Obrácení je považováno za jev související často s vývojovými fázemi života člověka, např. s obdobím puberty*: Pro mladého jedince je období puberty velmi náročné, tudíž hledá určité ukotvení a novou orientaci v mladém životě. Pubescence je spojena s hledáním nových hodnot, které jsou však často přejaté a nezdůvodněné. Obrácení se a s tím spojené motivy jsou v této fázi života vrtkavé, nejisté a mohou být i povrchní. Někdy obrácení může souviset se skupinou, do které chce mladý pubescent zapadnout.

2. *Obrácení může být spojeno také s hraničními zkušenostmi, které otřásají strukturou hodnot*: Mnohdy se lidem přihodí, že po určité době svého života jsou svými dosavadními hodnotami zklamáni, a proto začnou řešit, co dál. Fraas zmiňuje, že tento případ byl častý u německých vojáků po 2. světové válce. Leckdy to může být odrazem doby, která nebyla lehká, například u nás před rokem 1989.

3. *Obrácení může nabízet řešení životních problémů*. Psychologie definuje obrácení z hlediska řešení životních problémů jako obranný mechanismus. Při tomto procesu je zaměněn jeden způsob chování za druhý. Prvotní chování jedince je myšleno jako zakázané či nežádoucí, které se promění. Např. drogovou závislost a život na ulici za velmi konzervativní víru a zřeknutí se všeho potěšení života.

4. *Obrácení může být výrazem zkušenosti, která je spojena s jedinečným zážitkem*. Daný jedinec může uvádět, že je naplněn smyslem, který definuje jako „Boží přítomnost”. Příkladem intenzivního prožitku může být: *láska, architektura, zážitek krásy, zážitek v přírodě, slovo v Bibli atd.* Lze tedy říci, že se jedná o intenzivní prožitek jako motiv obrácení.

5. Obrácení však může být plynulé jako závěrečná fáze procesu růstu daného jedince. V jedinci už dlouhý čas mohla klíčit různá semínka, která ho postupně vedla k závěrečné fázi. Poté člověk zjistil, že je v srdci věřící už delší čas, avšak až nyní došel k pochopení a smíření. Je to nevědomý proces, který se postupně zvědomí. Nejedná se zde o intenzivní prožitek či razantní změnu hodnot. Je to pouze prohlubování těch dosavadních. (Fraas, podle Muchové, 2009)

Poněvadž se velká část procesu obrácení odehrává na nevědomé úrovni, ze které postupně přechází do motivační struktury, tak je tento proces těžce empiricky prokazatelný, což je pro něj charakteristické.

Obrácení je zakončeno novým, životním postojem. Celý tento proces se utváří na základě niterných pochodů daného jedince, díky kterým poté může být obrácení dokonáno. Lze tedy říci, že obrácení má svou předhistorii, ale zároveň je to neustálý proces. (Muchová, 2009)

2 Motivace

Kapitolu o motivaci zde zařazuji, poněvadž cílem této bakalářské práce je zjistit motivaci jedince konvertovat ke křesťanské víře. Z rozhovoru s respondenty vyplynuly určité motivy a potřeby, jež jsou podobné pro všechny dotazované. K motivaci také řadíme hodnotovou orientaci, kterou budu zmiňovat v kapitole níže. Při analýze jednotlivých rozhovorů se ukázalo, že u konvertitů dochází k úplné změně hodnot či alespoň k částečné proměně.

2.1 Vymezení pojmu motivace

„Slovo motivace pochází z latinského slovesa „moveo”, které znamená hýbám, pohybuji” (Nakonečný, 2017, s. 293).

Motivace je jednou z hybných sil našich životů. Ovlivňuje nás každý den, i když ne vždy jsme si toho plně vědomi. Motivace slouží jako základní kámen při uspokojování potřeb a je úzce spjata s emočním prožitkem, který ji do vysoké míry ovlivňuje (Vágnerová, 2010).

Dle Nakonečného (2009, s. 177) „ je lidské chování vědomě či nevědomě zaměřeno na dosažení určitého cíle, a jako takové se vyznačuje určitou intenzitou a trváním v čase (pokud není dosaženo původního nebo náhradního cíle). V psychologii se tyto procesy, které determinují zaměření, sílu a trvání chování, označují jako motivace.”

Dle Vágnerové (2010, s. 168) „motivace bývá spojena s emočním prožitkem, který slouží jako signál určité potřeby, jako prostředek hodnocení aktuálního stavu či situace, a stimuluje jednání zaměřené na její uspokojení.”

Motivace je rovněž ovlivněna vnitřními a vnějšími vlivy. Mezi ty vnitřní řadíme psychický a somatický stav jedince a mezi vnější vlivy patří vliv prostředí (Vágnerová, 2010).

Říčan (2002) uvádí, že motivace funguje jako hnací motor, který jedince přivádí do pohybu, ale zároveň udává jeho směr a intenzitu. Důležitou součástí není jen samotná motivace, ale i schopnosti daného jedince. K těmto schopnostem řadíme například inteligenci, paměť, schopnost koncentrace, kreativitu atd.

Mnohdy se ve společnosti setkáváme s otázkou „proč” ve spojitosti s lidským jednáním, jaké měl daný jedinec důvody se takto rozhodnout, jaká byla motivace pro tento čin. Pro mou práci je například příhodná otázka, proč se někdo rozhodne konvertovat ke křesťanské víře či proč se nechá pokřtít v dospělém věku. Touto otázkou se nezabývá jen společnost, ale i sami psychologové ji přidružují k lidskému chování. Otázku „proč” ve spojitosti s lidským jednáním psychologie vysvětluje termínem motivace. Motivace interpretuje soubor různých cílů nebo důvodů lidského jednání (Nakonečný, 1998).

H.Thomae (1994, podle Nakonečný, 1998) uvádí, že pomocí motivace můžeme vysvětlit veškeré lidské chování na základě otázky „proč“. Mnohdy se k této otázce přidružuje pojem příčina chování, které je s konceptem motivace často spojováno. Z toho však vyplývá, že tento pojem je pak nadřazený pojům jako je potřeba, pud, pohnutka atd. Dle Nakonečného (1998, s. 454) „je však problém složitější, neboť existují dva psychologické aspekty chování; chování má: 1. nějaký psychologický smysl, vnitřní důvod a 2. chování probíhá určitým způsobem (různí muži se např. různým způsobem ucházejí o přízeň žen. K oběma těmto aspektům můžeme položit otázku „proč“ i otázku po příčině.“ Na tomto rozdělení vidíme, že to nelze takto jednoduše říci, protože motivace a chování nejsou totéž (Nakonečný, 1998). „Motivace souvisí s vnitřní pohnutkou chování, způsob chování pak souvisí s danou situací“ (Nakonečný, 1998, s. 454).

Dle mého názoru si však musíme uvědomit jeden důležitý faktor, že ne vždy je motivace vědomá, a proto v případě nevědomého chování tato otázka nelze položit. Mohli bychom se tím dostat do cyklického bádání nad chováním jedince, které by však nemělo konce.

S motivací rovněž souvisí tzv. motivační vlastnosti. Jsou významné pro tvorbu aktuálních motivačních stavů, neboť z nich vyházejí (Vágnerová, 2016). Tyto vlastnosti jsou „trvalejší charakteristiky osobnosti, které podmiňují nebo určují, jak často, jak silně a jakým způsobem se bude v prožívání a chování lidí uplatňovat nějaký motiv“ (Řičan, 2007, podle Vágnerové, 2016, s. 332).

Kdybychom si na závěr měli ve zkratce uvědomit, co tedy pojem motivace znamená, tak výstižnou definici nabízí výše zmíněný Nakonečný (1998). Dle něj u motivace záleží na více interakcích mezi sebou, ale hlavní podstatou motivace je dosažení určeného cíle, který se vyskytl z důvodu nedostatku, buďto fyziologicky v těle jedince nebo v jeho vnějších podmínkách. Při uspokojení těchto potřeb dochází k vnitřnímu klidu.

2.2 Motiv

Jak uvádí Vágnerová (2010) motivy jsou důležitým faktorem pro dosažení vytyčeného cíle. Umí daného jedince aktivovat a udržet jeho pozornost, dokud nedosáhne určeného záměru. Poté mohou být díky tomuto procesu uspokojeny jeho potřeby. Motivory mohou být vědomé i nevědomé. Velkou roli při vytváření aktuálních motivů mají vnitřní a vnější podněty.

- **“z hlediska vnitřního stavu je zdrojem motivu potřeba, která se stává impulzem k jednání.**

- **z hlediska vnějšího prostředí** může působit motivační pobídka, tj. vnější podnět nazývaný incentiva, který vyvolá vznik potřeby a z ní vyplývajícího motivu.” (Vágnerová, 2010, s. 168).

Tento princip potřeb a pobídek funguje jako stimulant lidského chování, který vytváří motivy a díky tomu může daný jedinec dosáhnout svého stanoveného cíle (Braver et al., 2014, podle Vágnerové, 2016).

Avšak důležité je zmínit, že mezi stimulací a motivací je rozdíl. Stimulace funguje jako vnější vliv a motivace jako vnitřní (Bedrnová, Nový, 2007).

Motivy určují:

- zaměření a charakter aktivity
- míru úsilí, kterou je ochoten na dosažení cíle vynaložit
- délku příslušné aktivity (Vágnerová, 2016, s. 329)

Motivy vedou k uspokojení a dovršení dané potřeby a dělí se na dvě základní složky. Do první se řadí složka **energizující**, která dané motivy aktivuje a do druhé patří složka **řídící**, která se snaží motivy řídit a udržet v daném směru, dokud jedinec nedosáhne vytyčeného cíle. Jak už jsem naznačila dříve, motivy lze dělit do více složek a kategorií. Například podle vzniku na primární a sekundární, či podle znaménka na pozitivní a negativní atd. (Nakonečný, 1996).

Říčan (2002) zmiňuje, že motiv bývá ve společnosti, někdy i v odborné literatuře, chápán jako důvod, neboť je mu významově podobný. Jako příklad uvádí motiv vraždy, ale sám autor upozorňuje, že tento termín definuje obecněji.

Motiv je hlavní součástí motivace, který daného jedince umí vést k aktivitě. Je to cokoli od potřeby až po naše nejnítěrnější přání a touhy. Jak již bylo uvedeno, motiv je pohybem, který nás vede k dosažení cíle, tedy utišení určité potřeby či vyřešení situace a díky tomu i uspokojení aktivovaného motivu. Uspokojení daného motivu mnohdy probíhá skrze nějaký předmět. Tímto předmětem může být i určitý subjekt. Například farář, který v neděli skrze své kázání uspokojí jedinci potřebu jistoty. Pod termínem předmět si můžeme představit vše od rodiny, přátel, institucí, myšlenek až po denní potřeby. Musíme si však uvědomit, že všechny předměty nemají jen pozitivní ladění. Závisí na tom, zda k danému předmětu zaujímáme kladný či negativní postoj. Jako příklad můžeme uvést špatnou známku ze zkoušky z předmětu, jemuž se v budoucnu chceme věnovat. Všechny tyto předměty jsou významnou součástí naší motivace, díky nimž může docházet k uspokojení mnoha motivů

naráz. Důležité také je, jak se k nim daný jedinec staví a jak tyto jednotlivé předměty vnímá. Každý jedinec bude mít ke stejnému předmětu ambivalentní vztah. Může se dokonce stát, že z jedné věci bude mít jeden konkrétní jedinec rozdílné pocity, přestože se jedná o věc, kterou má velmi rád. Můžeme zde uvést příklad blízkých osob či nějaké instituce, jako je například církev. Na jednu stranu k dané věci máme kladný vztah, ale na druhou stranu můžeme vnímat věci, se kterými nesouhlasíme a zaujímáme k nim negativní postoj.

2.2.1 Motivy z hlediska konverze podle J. Loflanda a N. Skonovoda

J. Lofland a N. Skonovod (1981, podle Václavíka a kol., 2008) vytvořili strukturu motivů ke konverzi. Jako první uvádí *intelektuální motivaci*. Pomocí této motivace dochází k výkladu světa podle nové optiky. Dochází k ní skrze četbu knih, navštěvování přednášek, sledování dokumentů a dalšího. Následuje *mystická motivace*, tento motiv je doprovázen značnými emocemi. U jedince dojde k silnému náboženskému prožitku, který je doprovázen změnou pohledu na svět. Dalším motivem je *experimentální motiv*. Při tomto motivu si konvertita pomalu osvojuje nové pohledy a názory na svět. Pro konvertitu je charakteristické tzv. "členství na zkoušku", poněvadž je u něj zatím malá vázanost na skupinu. Čtvrtým motivem je *citový motiv* díky emočním vazbám konvertity na své blízké, mnohdy dochází k tomu, že převezme víru svých přátel či blízkých. Poté je *obnovitelský motiv*, který souvisí s obnovou náboženského života a snaží se lidi vyburcovat zpět k víře. Posledním je *nátlakový motiv*. Tuto podkapitolu jsem zde zařadila, poněvadž u některých dotazovaných se ukázalo, že přesně tyto motivy jsou při jejich obrácení zcela klíčové.

2.3 Primární a sekundární potřeby

Potřeby si můžeme rozdělit do dvou základních skupin, a to primární a sekundární. Dle Říčana (2002, podle Říčana, 1999) můžeme primární potřeby dělit do více kategorií. Nejdůležitější kategorií jsou potřeby biologické, které jsou vrozené a pro přežití jedince zásadní. Řadí se mezi ně jídlo, pití, vylučování, teplo atd. Další důležitou a velkou skupinu primárních potřeb jsou potřeby psychologické, i ony vychází z biologické podstaty člověka, ale jsou převážně ovlivněny učením a jejich uspokojováním. U psychických potřeb nedochází k fatálním následkům, když nejsou uspokojeny, jako je tomu u biologických. Při nespokojení jedné z nich může být uspokojena jiná. To u biologických potřeb nelze. V této skupině nalezneme mnoho různých potřeb. Patří k nim například sociální potřeby, potřeba

bezpečí a jistoty, seberealizaci, potřeba uznání, potřeba pečovat o druhé, potřeba smíchu a další.

S primárními potřebami se také pojí pojem pud. Tento termín navrhl v roce 1918 Woodworth. Dle Vágnerové (2010) můžeme pud definovat jako vrozenou dispozici představující důležitou součást našich životů, díky níž dochází k uspokojování primárních biologických potřeb. Mezi tyto pudy se řadí rozmnožování (zachování rodu) a pud přežití. Do druhé zmiňované skupiny patří například vylučování, strava, pití, teplo atd. Musíme si však uvědomit, že pud nelze vnímat jen jako biologický mechanismus, poněvadž velký vliv na něj mají i zkušenosti člověka. Lze tedy říci, že díky tomu má individuálně specifický charakter. Říčan (2010, 6. aktualizované vydání, s. 106) pud definuje: „*Pudem* rozumíme motiv, který je komplexem instinktů a zahrnuje navíc příslušné emoce, je tedy zároveň biologický i psychologický a *zčásti vědomý*. Projevuje se *touhou dosáhnout určitého cíle*.”

Významným představitelem psychoanalytické teorie o pudech byl S. Freud, který dle většiny odborníků přeceňoval význam pudu v lidském životě. Dle Freuda má pud rozhodující vliv na naši motivaci. Freud pud vnímá jako primární pohnutku, díky které jsme schopni uspokojovat své potřeby. Na jednání jedince tedy nemá nic jiného vliv. Mezi základní pudy řadí Erós, pud života a Thantos (pud smrti).

Mezi sekundární potřeby řadíme tzv. psychosociální potřeby sekundárního charakteru. Tyto potřeby nejsou vrozené a má na ně vliv sociokulturní prostředí a individualita každého z nás. Avšak nedají se tak jednoduše rozčlenit. Dá se říci, že jsou v úzkém vztahu s potřebami primárními, a že z nich vyplývají. Uvedu zde příklad jedince, jenž má potřebu se vzdělávat. V případě, že dosáhne dobrého vzdělání, dostane lepší práci, vydělá více peněz a díky tomu si může zaplatit nájem, jídlo, pití a další věci, které souvisí s primárními potřebami a jejich uspokojením (Vágnerová, 2010).

Říčan (2002) uvádí, že tomuto efektu se říká **motivační řetězec**, kde na vrcholku pyramidy jsou ty nejdůležitější primární potřeby, od nichž se vše odvíjí. Všechny tyto motivy se dále kombinují a větví. Neexistuje pouze jeden řetězec motivů, nýbrž vícero, jež spolu souvisí.

2.3.1 H. Murray a jeho význam na poli motivace a potřeb

Významným americkým badatelem na poli motivace a potřeb, který vychází z Jungovy analytické psychologie, je Henry Murray. Murray poukazoval na to, že pro každého jedince jsou důležité jak vnitřní síly (vědomé či nevědomé potřeby), tak i vnější podmínky, které ovlivňují uplatnění a uspokojení daných potřeb. Důležitou součástí byl i názor jedince

na jeho vlastní potřeby. Například, jaký pro něj mají význam, poněvadž názor jedince ovlivní způsob zpracování daného záměru. „Potřeba je dle jeho názoru silou, která ovlivňuje vnímání, myšlení i prožívání a stimuluje určité chování. Různé potřeby působí v interakci, mohou se vzájemně vylučovat, ale i posilovat nebo splývat“ (Larsen a Buss; Sollod et al., 2009, podle Vágnerové, 2016, s. 335). Murray uvádí, že potřeby mohou být vědomé i nevědomé. Daný jedinec může na základě svých nevědomých potřeb nevědomě přizpůsobovat své chování. Jak příklad je možné uvést potřebu jedince být oblíbený či potřebu uznání. Díky těmto nevědomým potřebám se může stát, že se jedinec bude snažit získat pozornost lidí v práci, aniž by to dělal s určitým záměrem (tamtéž). Můžeme zde uvést příklady potřeb, které Murray zmiňuje: potřeba sdružovat se, potřeba lásky, potřeba autonomie, potřeba ochrany a pomoci, potřeba uznání, potřeba agrese, potřeba vyniknout vysokým výkonem, potřeba soukromí a mnoho dalších (Říčan, 2010).

2.3.2 Pojetí potřeb v humanistické psychologii dle Rogerse a Maslowa

U Murrayho jsem zmiňovala různé typy potřeb. Tyto potřeby dále využívá mnoho dalších psychologů, kteří je ve svých teoriích dále rozvíjejí nebo naopak pro ně mohou mít zcela jiný význam. Představitel humanistické psychologie, C. Rogerse a A. H. Maslowa, jsem vybrala zcela záměrně, protože jejich přínos z hlediska motivace, respektive důrazu na určité potřeby, je velmi zásadní. Humanistická psychologie se zabývá především vědomými potřebami, a to z důvodu, že zde hraje velkou roli možnost vlastní volby a také zodpovědnost. V humanistické psychologii je kladen důraz na potřebu vlastního rozvoje osobnosti, která pak dále směřuje k naplnění osobního potenciálu. Lze tedy říci, že jde o vědomé řízení vlastního směřování, které je ovšem přizpůsobováno vnějším požadavkům.

Pro C. Rogerse byla nejdůležitější potřeba seberealizace. Každý jedinec má možnosti, které může využít ke své seberealizaci a je na každém, zda je využije či ne. Tento proces je provázen různými emocemi. Důležité je, aby je jedinec přijal jako určitou informaci o sobě samém, přestože mu nemusí být vždy zcela příjemné (Vágnerová, 2016). „Podmínkou pro seberealizaci je dosažení psychické rovnováhy, jejímž základem je uspokojení dvou potřeb na nižší úrovni. Je to potřeba akceptace a dobrého hodnocení jinými lidmi a potřeba sebezpřijetí, tj. dosažení žádoucí sebeúcty a z ní vyplývající důvěry“ (Vágnerová, 2016, s. 337). Mezi těmito dvěma potřebami může však nastat rozpor, a to v případě, že požadavky okolí jsou odlišné od vnitřního směřování daného jedince. V tomto případě by daný jedinec reagoval pocitem úzkosti. Můžeme si uvést příklad studenta vysoké školy, který si chce přibrat další obor ke svému studiu, avšak okolí mu dá najevo, že nemá dispozice pro studium dvou oborů

naráz. Ten se svého cíle pod nátlakem raději vzdá, přestože ze svého rozhodnutí bude zarmoucen. Jak se student vyrovná s takovou situací? Lze využít obranou strategii, např. racionalizaci. Bude si své rozhodnutí obhajovat tím, že bude mít alespoň více času na studium prvního oboru a také se mu může věnovat více do hloubky. Své pocity si plně nepřipustí, avšak dojde k určitému zkreslení pocitů v této oblasti. K tomuto procesu dojde proto, aby nepůsobily rušivě. Poté dojde k jejich deformaci, což bude mít za následek blok v dalším rozvoji osobnosti (tamtéž).

Maslowův¹ přínos pro psychologii spočíval v diferencování potřeb do hierarchické pyramidy. Potřeby zde rozdělil podle významu pro člověka a také podle pořadí, kdy se jednotlivé potřeby projevují dle individuálního vývoje každého jedince. Maslowovy poznatky pramení z jeho výzkumu duševně nemocných, ale ještě více pak z pozorování vnitřně bohatých, plně rozvinutých lidí či analyzování jejich životopisů (Říčan, 2010).

Maslowův přínos byl i v oblasti psychologie náboženství, kde se zabýval teorií o extatických stavech mystického rázu. Tyto stavy chápal jako přirozené, nezávislé na tradičních náboženských interpretacích. „Nazval je *vrcholné zkušenosti (peak experiences)* a jejich výskyt předpokládal právě u ideálních, seberealizujících se jedinců. Jde o prožitky odpoutání od sebestředného Já a hluboké souznění až sjednocení se světem jako celkem, o pocit existence „naplno“, o spontánní kreativní otevřenost atd. Tyto prožitky mohou člověka hluboce pozitivně ovlivnit, proměnit, přivést trvale na vyšší úroveň poznání a vztahu ke světu i k sobě samému“ (Říčan, 2007, s. 232).

Na prvním místě jsou základní biologické a fyziologické potřeby, jejichž uspokojení je zásadní pro přežití (hlad, žízeň, vylučování atd.). Pokud tyto potřeby nejsou uspokojeny mohou značně změnit prožívání a jednání. V druhé části pyramidy jsou psychosociální potřeby. Maslow zastával názor, že musí být nejdříve uspokojeny primární potřeby a až poté mohou být uspokojeny ty, které se nachází v pyramidě výše. Tedy i on dělil potřeby na primární a sekundární (Říčan, 2010).

Podle Balcara (1983, podle Říčana, 2002), Maslow pyramidu rozdělil do dvou širších kategorií, první skupina se nazývá **nedostatková**. Do této skupiny se řadí potřeby od fyziologických až po úctu a sebeúctu. Jsou to základní potřeby, které slouží k přežití a psy-

¹ A. Maslow byl americký psycholog, který se narodil 1908 a zemřel v roce 1970. Hlavním přínosem pro psychologii byla jeho pyramida potřeb, která je jednou z nejcitovanějších psychologických teorií 20.stol. (Nakonečný, 1998).

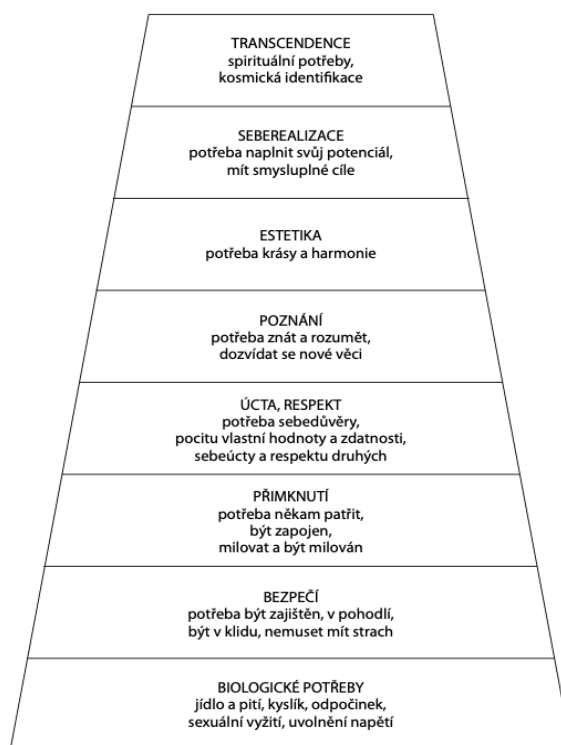
chické spokojenosti jedince. Druhá skupina se jmenuje **růstová**, sem spadají potřeby odsebeuskutečnění výše. Růstová skupina je zaměřena na osobní rozvoj jedince a jeho přesah. Sám Maslow tvrdí, že osobního rozvoje dosahuje jen malý počet lidí.

„Možnost, ale nikoli nutnost vyvíjet se ve směru dalšího růstu vykládá Maslow působením **dvou základních protikladných sil v životě člověka: „progresivní“**, projevující se odvahou k životním volbám ve směru dalšího růstu a odpoutání od dosavadního stavu, a **„regresivní“**, projevující se strachem ze ztráty bezpečí a jistoty a vedoucí k upnutí na uspokojení již dosažené. Život a vývoj člověka je posloupností voleb. Člověk vždy volí pokrok ve směru růstu, pokud se cítí vnitřně svoboděn. Je-li spoután strachem o dosavadní jistoty, například o přízeň a úctu druhých lidí, volí (jako neurotici „proti své vůli“) z nedostatku odvahy jistotu v ústraní” (Balcar, 1983, podle Říčana 2002, s. 117).

Můžeme si uvést jednoduchý příklad. V případě, že jedinec bude mít uspokojeny všechny vyšší psychické potřeby, tak svou pozornost může přesunout na seberealizaci, která se nachází na vrcholku pyramidy. Maslow tvrdí, že v případě, kdy člověk nemá uspokojeny biologické a fyziologické potřeby, nemůže soustředit svou pozornost na psychosociální oblast. Tak tomu je například u lidí bez domova, kteří každý den podřizují svůj život primárně přežití.

Jedním z dalších aspektů, proč zde Maslowovu pyramidu zmiňuji je také téma mé práce konverze ke křesťanství. S vírou je úzce spjata láska, jistota, bezpečí, naděje, společenství, atd. Pro věřícího člověka jsou díky jeho víře uspokojeny všechny tyto potřeby a může se díky tomu lépe soustředit na okolní věci. Není tak úzkostný a nejistý ve svém počínání, protože ví, že někdo při něm stojí svou ochranou a pomocí. Při svém výzkumu jsem zjistila, že jistota, bezpečí, láska a další důležité psychosociální potřeby jsou významným faktorem pro konverzi ke křesťanství.

Maslowovu hierarchii potřeb můžeme vidět na obrázku číslo 1 dle Říčana (2010, s. 111).

Obrázek 1 - Pavel Říčan - *Psychologie osobnosti, Obor v pohybu, dle Říčana (2010).*

2.4 Motivace z hlediska víry podle Říčana

Ráda bych se v této podkapitole zabývala otázkou, zdali se liší motivy u konvertity a člověka vychovaného ve víře? Současně si však můžeme položit i otázku, kterou zmínil Pavel Říčan ve své knize *Psychologie náboženství* (2002, s. 118) „*Existují specificky náboženské motivy?*”

Říčan (2002) zmiňuje tzv. cíle věřícího, o které by měl každý jedinec usilovat. Tyto cíle jsou před něj kladeny ze strany náboženských systémů a je jich velké množství. Jedna z hlavních složek těchto cílů jsou tzv. finální cíle, které jsou pro věřícího člověka velmi zásadní a současně i nejdůležitější. Sem patří spasení, osvícení, nirvana², sjednocení s Bohem a další. Říčan (2002) však hovoří i o cílech, jež jsou prostředkem k tomu, aby věřící dosáhl těchto finálních cílů. Tyto cíle lze s jistými výhradami chápat jako cíle instrumentální. Můžeme je rozdělit do dvou skupin. První skupina se týká cílů, kterých dosahuje společně s ostatními věřícími. Jmenuje zde stavění chrámů, psaní knih a dobré skutky, jež pomohou potřebným atd. Pro účel této práce je však zajímavější druhá skupina, kde nalezneme cíle

² Záleží na druhu náboženského vyznání

neboli motivy jednotlivce. Sem patří čisté svědomí, pokora, obětavost vůči druhým a mnoho dalšího. Tyto cíle můžeme z psychologického hlediska vnímat jako motivy k jeho chování a hodnotám. Velmi zajímavou shledávám reduktivní analýzu náboženských motivů, která zjišťuje, zdali jsou podle Maslowovy hierarchické pyramidy uspokojovány potřeby skrze náboženství. Mnohdy se setkáváme s názorem, že motivy věřících lidí jsou šlechetné, ale přitom se za těmito motivy (cíli) může schovávat uspokojení primární potřeby jedince, která probíhá zcela nevědomě. Můžeme si uvést příklad potřeby náležitosti k nějaké skupině, potřeby pocitu bezpečí a jistoty. Říčan (2002, s. 118) zmiňuje, že „zdánlivě ušlechtilá „touha patřit k Božím lidu“ může krýt nevědomý motiv příslušet k elitě povznesené nad „ty nespasené hříšníky.“

„Reduktivní motivační analýza náboženských fenoménů se uplatňuje na dvou úrovních: individuálně psychologické a historicko-antropologické. V prvním případě jde o to osvobodit nábožensky žijící jedince od sebeklamu a umožnit jim pravdivější, vnitřně svobodnější životní orientaci. Ve druhém případě jde o vysvětlení vzniku a vývoje náboženství či konkrétního náboženského směru“ (Říčan, 2002, s. 119).

Souhlasím, že existují specificky náboženské motivy. Musíme si uvědomit, že věřící jedinec se bude snažit, aby vše, co činí, bylo v rámci hodnot a norem určitého společenství a hlavně, aby v očích Božích byl dobrým člověkem a mohl tak dospět k finálním cílům. Odpověď na otázku, zdali se liší motivy konvertity a jedince vychovaného ve víře, však není snadné nalézt. Dle mého názoru se jedná především o individuální záležitost. Cesta víry konvertity je náročná, a ne vždy zcela přímá. To samé však můžeme říci i u věřícího člověka, ba naopak si troufám tvrdit, že je cesta mnohdy klikatější než u jedince, který se na víru obrátí z vlastního uvědomění.

2.5 Proč být součástí náboženské skupiny?

„Malé skupiny tvoří osoby, které se navzájem znají, navzájem spolu komunikují a jsou formálně nebo neformálně integrovány nějakým společným cílem“ (Nakonečný, 1999, s. 215).

Proč být součástí náboženské skupiny? Dle Říčana (2002) mezi motivy řadíme zájem podílet se na dosahování určených cílů společenství a sociálně psychologické motivy. Zároveň se společenství může stát jakýmsi ekvivalentem rodiny. V náboženském společenství bychom jako spolčený cíl měli vyzdvihnout zejména individuální prožitek, ať už ve společenství či v soukromí. Individuální náboženský prožitek nelze chápat pouze jako motivaci jednotlivce, ale celé skupiny. Například zde můžeme uvést křest, jenž intenzivně

prožívají i další členové skupiny. Názornější příklad uvádí Říčan (2002), který zmiňuje křesťanskou eucharistii, kde dochází k silnému prožitku jak u jednotlivce, tak i u skupiny. Ve společenství se vyskytují výše zmíněné specificky náboženské motivy společného prožívání, kam můžeme zařadit společnou modlitbu, zpěv, kázání atd. Stejně jako tomu je i v jiných skupinách, tak i v náboženských skupinách dochází ke sblížení skrze běžné formy uspokojení. Tím mohou být společné aktivity, pořádání akcí, společné trávení volného času. Důležité jsou však i prožitky, které pramení z výjimečných příležitostí, kdy společenství pomůže svému členovi při nějakých obtížích. Do této skupiny řadíme rodinné, zdravotní, existenční těžkosti, duševní a náboženské krize. Zároveň sem patří radostné i bolestné chvíle (svatba, narození dítěte, smrt...). Součástí náboženské skupiny jsou i přechodové rituály, především pak iniciační rituály, které významně ovlivní potřeby daného jedince. Dávají mu pocit bezpečí, jistoty, ale i pocit identity. „Existují náboženští individualisté, kteří jsou na skupinu prožitkově vázáni jen slabě, přičemž mohou ochotně a horlivě plnit své povinnosti vůči ní” (Říčan, 2002, s. 142).

2.6 Hodnotová orientace

„Hodnoty se v psychologii ve všeobecnosti definují jako určité principy, standardy, cíle či směrnice, které člověk považuje za důležité a kterými řídí svůj život” (Parrot, 1999, podle Halamy, 2007, s. 59). Musíme si však uvědomit, že hodnoty byly definovány skrze všechny různé vědecké disciplíny a každá z nich je vnímá odlišným způsobem. Například „Frankl chápal utvoření smyslu jako proces objevování hodnot v konkrétních životních situacích. Člověk v situaci, která vyžaduje nalezení smyslu, hledá určitou hodnotu, to znamená určitou interpretaci dané situace a cíl, který má v dané situaci realizovat” (Frankl, 1996, podle Halamy, 2007, s. 61). V tomto případě je ovšem důležité zdůraznit, že Frankl chápal hodnoty jako mnohem univerzálnější a typicky se opakující v určitých situacích. Nerozuměl jim pouze jako konkrétní hodnota pro konkrétního člověka, která se opakuje v určitých situacích. Hodnoty sice souvisí s každým z nás individuálně, avšak vznikají ve styku s objektivní realitou. Křivohlavý (1994, podle Halamy, 2007) spojuje hodnoty s osobností daného jedince, který si své hodnoty vybírá. Dle jeho názoru vybrané hodnoty daného jedince velmi ovlivní, protože se bude snažit své vytyčené cíle naplnit.

Výše jsem se zabývala postoji, které jsou určovány primárními hodnotami. Dle Říčana (2010, s. 109) „nejobecnější postoje, které určují celý životní styl a orientaci člověka ve světě, nazýváme *hodnoty* nebo *hodnotové orientace*, lidově *žebříček hodnot*. Můžeme je

chápat jako nejvyšší abstrakce z konkrétních postojů.” Spranger rozlišoval několik typů hodnot, které řadil do těchto kategorií: teoretický, ekonomický, estetický, sociální, politický a náboženský typ. Pro účely mé práce je však zásadní typ náboženský, u kterého spatřoval jako nejvyšší hodnotu jednotu. Pro tento typ jsou hodnoty velmi zásadní a jsou odlišnější než u jiných kategorií. Příznačné jsou i absolutní hodnoty a mystická zkušenost (Říčan, 2010).

Dle Vágnerové (2016, s. 357) „se hodnotou stává to, co může uspokojit nějakou potřebu. Hodnoty vytvářejí hierarchický systém, který motivuje a spoluurčuje lidské chování. Hierarchie hodnot se rozvíjí v průběhu života a zároveň se v závislosti na získaných zkušenostech a životní situaci i mění.“

3 Role vývojových fází v procesu konverze

Specifika vývojových fází hrají značnou roli při konverzi ke křesťanství daného jedince. Do značné míry jsou podstatné i v samotném procesu obrácení, zdali je konverze pozvolná či náhlá. Jako klíčové sledávám stadium hledání vlastní identity. V tomto období je jedinec otevřen novým podnětům a snaží se utvářet své postoje. Mnohdy se v tomto období jedinci cítí nejistě a neukotveně, a proto hledají místo, které by jim tyto potřeby uspokojily, čímž se může stát právě společenství. V níže uvedených stádiích se nachází všichni jednotliví respondenti.

3.1 Vymezení období dospívání

Období pubescence zde uvádím, poněvadž se v něm právě nachází dvě z mých respondentek (F, G). Období dospívání nebylo vždy zařazeno do vývojové psychologie. Dospělost byla dříve definována pohlavní zralostí jedince a přechod do ní měl podobu rituálu. Díky tomu mladý dospělý neměl potřebu nebo respektive ani možnost přemýšlet nad hledáním své vlastní identity. Bylo to takto nastavené společností a od mladého jedince se očekávalo, že svou novou roli přijme bez jakéhokoli namítání. Dospělost měla i svou prestiž, což také mělo důvod, proč adolescentní období nebylo potřeba. Dle mého názoru hrálo roli nižší procento vysokoškoláků. Studenti šli rovnou po střední škole do práce a zakládali rodiny. V dnešní době se založení rodiny posouvá až k hranici třiceti let, proto dnes probíhá vývoj v dospělého jedince odlišně. Postupem času se společenské klima změnilo a bylo potřeba zařadit nové období mezi dětstvím a dospělostí. Nyní dochází k jinému vývoji u pubescentů, jak jsem již výše zmiňovala (Vágnerová, 2005).

Věkovou hranici adolescence³ nelze zcela přesně definovat, protože u každého jedince probíhá vývoj v tomto období odlišným tempem. Odborníci se také přesně neshodnou, jak období dospívání přesně vymezit, ale důležité je zmínit, že se to liší pouze o pár let. Hlavním důvodem odlišného členění je, že někteří autoři rozdělují adolescenci na více fází (Říčan, 2004).

Například Vágnerová (2005) zařazuje adolescenci mezi 10. až 20. rokem jedince. Dělí ji na dvě fáze a to raná adolescence, kterou označuje jako pubescence. Pubescentní období probíhá mezi 11. - 15. rokem a od 15. roku do 20. je období, které se nazývá pozdní adolescence. Říčan (2004) adolescenci definuje jako vývoj od 15. do 20. - 22. roku. Thorová

³ „Slovo adolescence je odvozeno od latinského *adolescere* = dospívat, vyvíjet se, ale také vzrůstat, silnit, mohutnět“ Říčan (2004, s. 191).

(2015) adolescenci nazývá obdobím pozdního dětství, které vyčleňuje od 12/13 - 19 let. Důležité je zmínit i Eriksona (1996), jenž adolescentní období, kam řadí i část pubescence, nazývá stadiem identity proti konfúzi rolí.

3.1.1 Charakteristika adolescentního období

Nejvýznamnější změnou v **rané adolescenci** je celková tělesná proměna, vzhled nevyjímaje. Pubescent v tomto období biologicky dospívá. U chlapců je typickým znakem mutace, rychlý růst do výšky a nárůst svalové hmoty. Dívkám začíná růst poprsí, boky a nejdůležitějším mezníkem a přechodem do dospělosti je první menstruace, která signalizuje možnost reprodukce. I dospívající chlapci v tomto období pohlavně dozrávají. Pubescentova pozornost se primárně zaměřuje na jeho tělesnou proměnu. Fyzický vzhled má velký význam pro sociální status adolescenta. V případě, že jeho vývoj je příliš rychlý nebo pomalý, může nastat posměch u spolužáků, který pubescent velmi těžce nese (Říčan, 2004).

Hormony obou pohlaví se bouří a mají vliv na emoční prožívání, které je v pubescentním období jak na houpačce. Tyto změny způsobí, že na ně okolí, ale i oni samotní nahlíží odlišným způsobem než dříve. Okolí je postupně začíná respektovat jako skoro dospělé jedince. Pubescent prochází vývojovými změnami i v oblastech sociálních a psychologických. Významnou změnou v rané adolescenci je proměna kognitivních schopností (Vágnerová, 2005).

Piaget a Inhelderová (1997, podle Halamy, 2007) uvádí, že mladý adolescent je nyní schopný formálního myšlení, s nímž souvisí i rozvoj abstraktního myšlení. Jeho pozornost už tolik neulpívá pouze na reálných věcech a situacích, ale dokáže si představit i věci, jež neexistují. Významnou změnou je schopnost představy budoucnosti a děláním si plánů. K plnému rozvinutí abstraktního myšlení dochází v pozdní adolescenci.

S rozvojem abstraktního myšlení přichází existenciální otázky, hledání životního směru, počátek filozofování, hledání pravdy a kladení otázek o smyslu života. S tím vším souvisí náboženská krize, pochybnosti a konverze, hledání odpovědí na konečné otázky svého života. To vše je počátkem utváření hodnot, ideálů a životních cílů u mladých adolescentů (Halama, 2007).

Frankl (1996, podle Halamy 2007) zmiňuje, že díky duchovnímu dozrávání mladého adolescenta se mu otvírají všechny tyto otázky, především pak ty existenciální, které souvisí s lidským bytím. V této vývojové fázi to však není nic patologického či chorobného. Halama (2002a, podle Halamy, 2007) tento jev nazývá „*fenomémem existenciálního probuzení*.“ Což souvisí, jak už jsem zmiňovala výše, s rozvojem abstraktního myšlení.

Podle Vágnerové (2005) končí období rané adolescence v patnácti letech, kdy adolescent končí povinnou školní docházku, což je pro pubescenta významným životním mezníkem. Rozhoduje se, kam půjde dál na střední školu. Toto rozhodnutí má vliv na jeho budoucí profesní kariéru.

Pro pubescenci je typické, že se rozvolňují vztahy mezi rodiči a dítětem a nabývají na významu vrstevnické vztahy. Vrstevnické vztahy mají vliv na vývoj dospívajícího, který se díky tomu učí novým sociálním dovednostem, jako je například kooperace. Tyto změny mohou mít buď pozitivní nebo negativní následek. Důležité je vzít v potaz, že by měly probíhat kontinuálně a působí na ně více faktorů dohromady (Lerner, Galambos, 1998, podle Thorové, 2015).

Potřeba jistoty se díky změnám ve vztazích s rodinou mění. Tato změna je důležitá pro odpoutání jedince od rodiny a navázání nových vztahů a pro získání nových zkušeností. Díky tomuto přerodu se z pubescenta může stát soběstačný dospělý. Avšak adolescent se potřebuje naučit v nově vzniklé situaci orientovat a stabilizovat. Potřeba jistoty přechází spíše k **potřebě nalézt přijatelnou pozici ve světě**. V adolescentním věku je důležité uznání od okolí, především od svých vrstevníků. Pubescent už není automaticky přijímán bez toho, aniž by lidé nebrali v úvahu jeho chování. Musí si svou novou pozici vydobýt a zasloužit. Tato změna postavení může vést k nejistotě a ke změně myšlení ohledně fungování věcí kolem něj, díky tomu nastává pocit nejistoty a ztráty bezpečí. Jedná se pouze o přechodné období, než si jedinec najde své místo ve společnosti a lidé ho přijmou takového, jaký je (Vágnerová, 2005).

Pozdní adolescence je stádiem postupného zklidnění. Z pubescenta se pomalu ale jistě stává dospělý jedinec. Vztahy s rodiči se stabilizují a vrstevnické vztahy nabývají na větším významu než dříve, především pak ty partnerské. V tomto období nejčastěji dochází k prvnímu pohlavnímu styku. Důležitým sociálním mezníkem je dosažení 18. roku života, kdy se z dítěte oficiálně stane dospělý. Od této chvíle je zodpovědný za své jednání a nese právní odpovědnost sám za sebe. Po skončení středoškolského vzdělání by se měl mladý dospělý zcela osamostatnit a najít si zaměstnání, anebo dále pokračovat studiem na vysoké škole. Proto se hranice úplné dospělosti nedá přesně definovat. Dospělost je brána ekonomickým osamostatněním od rodičů, což u vysokoškolských studentů může být o několik let déle (tamtéž).

Adolescentní myšlení se již příliš od pubescentního myšlení nemění. Dá se říci, že myšlení se o něco zrychlí a zpřesní a abstrakce je ještě ve větším rozkvětu než v pubescenci. Díky tomu dochází k existenciálním otázkám a úvahám o světě. Vrchol inteligence nastává

mezi 15. - 16. rokem, kdy jsou kognitivní schopnosti plně rozvinuty a mozek umí fungovat velmi rychle. Důležité je umět v tomto období nastavit výuku správným směrem, aby adolescenta nezačala nudit a nepřišla mu příliš stereotypní. Adolescenti rádi a vášnivě diskutují, takže je dobré, aby cítili ve škole i doma v tomto ohledu plnou podporu a uznání. Hlavní náplní jejich času je povídání si mezi sebou, což je důležité pro jejich vývoj. Při společných rozhovorech s vrstevníky, ale i s dospělými řeší spousty palčivých otázek. Mladiství sice působí, že jsou extravertní a plní energie, ale pravdou je opak. Je pro ně sice důležité být ve společnosti, ale zároveň mají rádi samotu a klid. S tím souvisí jejich oblíbený koníček čtení, při kterém se mohou plně realizovat. V plném rozkvětu abstraktního myšlení je pro ně četba skvělou zábavou. Během adolescentního období mají pocit, že jim nikdo nerozumí, a proto je pro ně četba důležitá. Mohou se při ní identifikovat s hrdiny a najdou v ní spousty odpovědí na jejich nezodpovězené otázky (Říčan, 2004).

3.1.2 Náboženská konverze v adolescentním období

S konverzí se u mladých adolescentů můžeme setkat velmi často. Je to celkově spojeno s rozvojem jejich osobnosti. Erikson toto období nazval jako hledání či budování vlastní identity proti konfúzi rolí. Období adolescence provází mnoho krizí, které samotné konverzi také napomáhají. Církev může v tomto bouřlivém procesu hrát velkou roli. Nabízí mladému jedinci odpovědi na dané otázky a zároveň krotí bouře a tísně. Je ovšem rozdíl mezi tradičními církvemi a malými probuzeneckými skupinami, jež více kladou důraz na intenzivní osobní prožitek oproti tradičním církvím, kde jsou zavedené rituály a na velký prožitek zde není prostor. Probuzenecké skupiny mají sice své výsledky a úspěchy, ale může se stát, že záměrů je docíleno pomocí manipulace (Říčan, 2007).

Jamese (podle Říčana, 2007) zajímá především náhlá konverze, která je u adolescentů běžnější formou než pozvolná. „Dovede ocenit hodnotu prožitku, který ti, kdo jím prošli, často sami hodnotí jako převratný a hluboce formující celoživotní orientaci, myšlení, cítění a jednání” (James, podle Říčana, 2007, s. 263).

„Teorie vysvětlující konverzi jako součást rozsáhlé transformace osobnosti v adolescenci je” - jak už víme - dílem první generace amerických psychologů. Tato teorie měla biologizující variantu, podle níž se k vytvoření vztahu k Bohu využije nově získané schopnosti eroticky se zamilovat. Významnější je varianta, jež staví na předpokladu, že společnost dává dospívajícímu úkol a zároveň příležitost osvojit si základy kulturní tradice, jejíž sou-

částí je i dané náboženství, a dospívající se této možnosti více či méně dychtivě chopí. Psychologické prohloubení tohoto předpokladu je dílem Erika Eriksona, který vytvořil pojem identity a popsal její hledání v adolescenci” (Říčan, 2007, s. 267 - 268).

3.1.3 Hledání vlastní identity

V adolescentním věku, kdy dochází k mnoha existenciálním otázkám a hledání smyslu života se může stát, že adolescent nalezne odpovědi právě při obrácení se na víru a připojení se k určitému společenství. Toto rozhodnutí mu zároveň dává pocit jistoty a bezpečí, které mu v tomto období tolik chybí, ale může nastat i opačná situace, kdy se adolescent od víry odkloní, z důvodu náboženské krize. Existenciální otázky a hledání smyslu života není ničím netypické pro adolescentní období. Tento jev souvisí s rozvinutím kognitivních schopností na abstraktní úroveň, jak jsem zmiňovala výše. Tato nově nabitá schopnost způsobuje, že adolescent začne přemýšlet o tom, kdo ve skutečnosti je a co je smyslem bytí na Zemi (Halma, 2007). Jak bylo řečeno, nazval Halama (2007, podle Halamy, 2000a) tento jev „*fenomén existenciálního probuzení*”.

Dle Říčana (2004) se jedná o bouřlivé období, které souvisí nejen s hledáním, ale spíše s budováním vlastního „Já”. Adolescent od pubescenta se liší právě v tomto budování nového já. Pubescent je schopný měnit různé prostředí, bavit se s lidmi s odlišnými názory a měnit své role, ale toto už adolescent nedokáže a ani dokázat nechce. Chce mít jasně stanovené cíle a hodnoty. Zajímá se o to, kdo doopravdy je, kým by měl být a kým jednou bude. Důležité je také zmínit, že hledání identity se netýká jen adolescentního období, nýbrž celého života. Pravdou ale je, že během adolescence je to hlavním vývojovým mezníkem, který jedinec musí zvládnout. Macek (2009, s. 9) ve své studii zmiňuje, že „v pozdní adolescenci jde o ukončení pouze určitého úvodního cyklu utváření identity, ne o uzavření celkového procesu”.

S pojmem identita se dnes můžeme setkat poměrně často skrze všechny obory. Musíme si však uvědomit, že identita nesouvisí pouze s hledáním vlastního já, ale můžeme na ni narazit i mimo psychologii, například: evropská identita, křesťanská identita, náležitost ke sportovnímu týmu a další (Říčan, 2004). Tomuto typu identity se říká sociální identita. Tvoří sice součást osobní identity, ale jedinec se s ní nemusí přímo ztotožnit. Každý z nás má několik sociálních identit (Šubrt a kol., 2008).

V této kapitole se ale budu zabývat identitou z pohledu hledání „vlastního Já”. Tématem identity se zabývá mnoho studií už dlouhá léta. „Zejména v průběhu 20. století značně zesílil společenský tlak na hledání a nalézání vlastní identity. Hledání vlastní identity

se stalo osobním životním projektem a vyhledávanou hodnotou samo o sobě. Být za sebe zodpovědný, být sám sebou a hledat „pravdu“ o sobě samém a o svém životě je jedním z nejdůležitějších motivů současného člověka” (Harter, 1997, podle Macka 2009, s. 14). S tím souvisí i myšlenka Uptona. „Určitým úskalím současné generace dospívajících je, že je doslova přehlcena množstvím možností, kým se stát a k čemu směřovat.” (Upton, 2011, podle Janošové, 2016, s. 104).

Marcía (1967, podle Janošové, 2016) vývoj identity rozčlenil na čtyři části, které dále dělí na dvě kategorie, a to **krize**, kdy se adolescent táže, a hledání **závazku**. Identita adolescenta by se měla dotvořit a adolescent by ji měl zcela přijmout. Optimálně by měl jedinec dojít k nalezení své vlastní identity a přijmout ji za svou.

1. *Difúze identity (identity diffusion)* - Jedinec v této fázi nemá zájem o hledání své vlastní identity a neprožívá žádnou krizi. Nepřemýšlí nad budoucností a je zaujat pouze přítomností. Je velmi nestabilní, a to ve všech sférách. Často mění názory a postoje a nechá se lehce přesvědčit (Vágnerová, 2005).

2. *Předčasné uzavření identity (identity foreclosure)* znamená, že adolescent neprojde hledáním svého já, ale pouze převezme role od rodičů či společnosti, aniž by vynaložil úsilí. Tato varianta je pro adolescenta jednodušší než hledání své vlastní životní cesty. Může tomu tak nastat u jedinců, kteří nejsou příliš kreativní a nemají potřebu si ověřovat, zdali zaseté stereotypy doopravdy fungují. Nehrozí jim zklamání, a proto si volí tuto jednodušší cestu. Časem se však může stát jejich život stereotypním (tamtéž).

3. *Moratorium identity* - Souvisí s odkladem přijetí dospělosti. Mladý adolescent se snaží oddálit své závazky co nejdéle to lze. Jedná se o provizorní období, které časem musí mladý dospělý opustit. Odklad dospělosti může mít různé formy. Jedná se například o dlouhé studium na vysoké škole, zaujetí svým koníčkem, odklad rodiny atd. (Říčan, 2004).

4. *Dosažení identity (identity achievement)* - Mladý dospělý přijal svou roli ve společnosti, vyrovnal se se všemi krizemi a zavázal se určitým hodnotám a cílům (Marcía, 1967, podle Janošové, 2016).

3.1.4 Erik H. Erikson identita proti konfúzi rolí

Erik H. Erikson se narodil roku 1902 a zemřel v roce 1994. Byl významný psycholog, který je dodnes jedním z nejcitovanějších autorů na světě. Jeho největším přínosem byla teorie osmi stádií celoživotního vývoje, jež je dodnes u psychologů velmi oblíbená. Na

vytvoření této teorie měl vliv i těžký osud Eriksona, který se celý život potýkal s hledáním své vlastní identity (Říčan, 2007).

Patřil k žákům Freuda a dle Říčana (2007) je jeho teorie modifikací a doplnění Freudeovy teorie psychosexuálního vývoje. Eriksonova práce má přesah až do psychologie náboženství, ale sám autor zmiňuje, že si na začátku tohoto přesahu nebyl vědom. V dnešní době není pochyb, že tam určité náznaky jsou, a to především z důvod propojení psychoanalytického uchopení tělesnosti a propojení složek, které ty tělesné přesahují.

Pro účel mé práce je významným stádiem identita proti konfúzi rolí. Erikson (1996) do tohoto stádia řadí období od začátku pubescence po adolescenci. Pubescencí končí dětství a nastává období plné zvrátů a krizí. Charakteristická je pro toto období změna vývojových i kognitivních schopností, jak jsem zmiňovala výše. Erikson (1996) uvádí, že pro pubescenta to může být náročná fáze, poněvadž se staré jistoty mění v nejistoty a na vše si pubescent musí od znovu přijít sám. Utváření identity souvisí s nově nabitými zkušenostmi, které získávají skrze vztahy s okolím a díky tomu se mohou utvářet nové sociální role nabývající v adolescenci většího významu. Dále se také musí vyrovnat s úkoly, souvisejícími s pomalu se blížící dospělostí, avšak jejich největší obavou je, jak se jeví svému okolí a sami sobě.

Dle Eriksona (1996, s. 14) největším „*nebezpečím tohoto stadia je konfúze rolí.*“, jež souvisí s pochybnostmi jedince o sobě samém. V případě, že má jedinec o sobě pochybnosti a není si jistý například tím, kdo je nebo svou sexuální identitou, mohou nastat psychické problémy. Pokud je brzy stanovena diagnóza a nastavena správná léčba, neměly by se dostavit žádné komplikace. Dalším problémem může být, když se mladí lidé neumějí ztotožnit s povoláním a nacházejí si vzory mezi hrdiny nebo skupinami, se kterými se až příliš identifikují a kvůli tomu ztratí svou vlastní totožnost (Erikson, 1996).

Můžeme si uvést jednoduchý příklad dnešní doby. V dnešní době mají velký vliv sociální sítě, na kterých může adolescent nalézt zalíbení v profilech slavných blogerů či umělců, s nimiž se vnitřně ztotožní. Ve vážnějších případech se s nimi identifikuje i svým zevnějškem.

3.2 Charakteristika středního věku

I období středního věku je složité vymezit přesným věkem jedince. Říčan (2004) střední věk definuje jako stádium mezi 30. - 40. rokem života. Thorová (2015) jej rozděluje na mladou dospělost v rozmezí 20 - 35 let a střední dospělost, která začíná od 35. do 50. roku života. Zde se přikláním spíše k vymezení středního věku podle Thorové (2015), která

jej dělí na dvě etapy. V období mladé dospělosti jsou nyní respondenti A, B, D a F. Ve střední dospělosti se nachází respondent C.

Střední věk lze charakterizovat jako období úplné dospělosti, stability, kdy je daný jedinec na vrcholu svých tělesných i duševních sil. Typická je pro toto stadium vysoká výkonnost a dobré zdraví. V tomto věku dochází k usazení, zakládání rodiny a nalezení si stabilní práce. V dané časové přímce se mohou dít zlomová dramata, jež ovlivní budoucí směřování. Postupně se začne tvář muže i ženy měnit (stárnout). Jejich tělo už není tak pružné, jak bývalo. Pokud se jedná o stabilního jedince, jenž žije rodinný život nebo je naplněn prací či obojím zároveň, nemusí tyto změny vůbec zaznamenat. Naopak se může jednat o velmi významné období v jeho životě. Avšak jedinec, který není zcela spokojen, může kvůli tomu stát na prahu krize. Krize je charakteristická pro 30. i 40. rok života (Říčan, 2004).

Halama (2007) uvádí, že střední věk může být obdobím hledání smyslu života. Dle O'Connora a Chamberlain (1996, podle Halamy 2007) se jedná o stádium, kdy dochází k hodnocení a přehodnocování smyslu života. Mnohdy lidé ve středním věku prochází specifickými problémy, jenž se dají nazvat krize středního věku. Oleš (1996, podle Halamy 2007) považuje za střední věk období intenzivních proměn osobnosti, přehodnocování cílů, přesvědčení a především pak zhodnocení svého místa a úlohy v životě. Díky tomuto hledání právě mnohdy dochází ke své vlastní krizi.

Dalším důvodem vedoucí ke krizi je střetnutí se s realitou. Například, že děti už nejsou malé a mají svůj vlastní život. Na základě toho si rodiče uvědomí, že už nejsou mladí a také, že už jim není tolik potřeba. Zároveň je na ně vyvíjen i ve společnosti tlak upřednostňující mladistvou nerozvážnost oproti moudrosti "stáří". Najednou se octnou na prahu pocitu vlastní bezcennosti a hodnocení svého dosavadního života. Mnohdy se v tomto věku setkají se smrtí někoho blízkého, což je přivede na myšlenku vlastní smrtelnosti. To může způsobit strach ze samotné smrti či stárnutí (Halama, 2007).

3.2.1 Erik H. Erikson intimnost proti izolaci

Následující fází po identitě proti konfúzi rolí je intimnost proti izolaci. Každé stadium má svá určitá specifika, jež musí daný jedinec překonat a zvládnout. V dalším období mu tato úskalí připadají jednodušší na zvládnání, poněvadž už jim byl dříve vystaven. Z fáze přílišného lpění na své vlastní identitě jedinec pozvolna přechází do etapy, schopnosti přimknutí k druhé osobě. V tuto dobu je způsobit navázat emoční a intimní partnerský vztah. Současně je v tomto svém rozhodnutí daný jedinec schopen vytrvat, přestože musí jedinci

podstupovat oběti a kompromisy. Podstatnou součástí celého tohoto období je překonání strachu z opuštění a odmítnutí (Erikson, 1996, s. 15). „Vyhnout se takovým zkušenostem pro strach ze ztráty vlastního „já“ může vést k hlubokému pocitu izolace a potom k pohroužení do vlastního nitra” (Erikson, 1996, s. 15).

„Zkušenost lidské intimity může věřícímu „napovědět“, co cítit k Bohu, bohu či bohyni. Jindy ovšem právě nezkušenost s milostnou intimitou daná celibátem může usnadnit vrcholné, mystické prožitky blízkostí či splýváním s božským” (Říčan, 2007, s. 249).

„Eriksnova teorie byla v mnoha podrobnostech překonána, zejména výzkumem objektivních vztahů a ranného přimknutí (attachment) a feministickou kritikou, podle které tato teorie nedostatečně zohledňuje genderové rozdíly, je jednostranně „mužská” (Říčan, 2007, s. 239).

Další pochybnosti vyvolává teorie osmi stádií, která je příliš základní a univerzální. Musíme si však uvědomit jednotlivé kulturní rozdíly. Například v Asii nejsou tolik v popředí autonomie, identita a iniciativa, tak jako tomu je na západě, především pak v USA. Avšak i tak mají Eriksonova stádia v psychologii své místo a přináší významné poznatky (Říčan, 2007).

3.2.2 Krize

„Latinsky „crisis” v podstatě znamená rozdělení, svár, rozhodování, rozsudek. Krize označuje nejvyšší bod, vrchol, avšak také bod obratu, zvrát v dění” (Katsova, 2000, s. 15). Tato definice je velmi příhodná k mému tématu „konverze ke křesťanství”, proto zde podkapitolu o krizi uvádím. Právě krize může být jedním z důvodů obrácení se na křesťanskou víru.

„O krizi hovoříme tehdy, když se člověk ocitne v zatěžující nerovnováze mezi subjektivním významem problému a možnostmi zvládnání, které má k dispozici. V krizi jedinec cítí ohrožení své identity, kompetence utvářet svůj vlastní život” (Kastova, 2000, s. 15).

Mnohdy je krize provázena pocitem úzkosti způsobující pocit ochromení. Stupňující se krize donutí člověka opustit své stávající koleje, na které byl zvyklý a se kterými v životě počítal, že fungují. Jedinec doufá, že tento proces umožní příchod nových nápadů a strategií. Díky tomuto procesu se mohou problémy nově formulovat. To samé platí pro hodnoty daného jedince, který na základě krize přehodnotí své dosavadní jednání. Celý tento proces lze nazvat tvůrčím, poněvadž může dospět k úplně novým myšlenkám, životním pravdám, změnám v hodnotách atd. Důležité je však zmínit, že někdy krize může být tak rozsáhlá, až

ji jedinec nezvládne sám vyřešit. V tuto chvíli je potřeba využít terapeutickou léčbu (Kastova, 2000).

Pravděpodobně jako první definoval a vymezil krizi třicátých let C.G. Jung. Mnohdy se s ní setkáme mezi 35. rokem až 40. rokem života, kdy se začíná dít významná proměna lidské duše. Postupně se v našem životě začnou odehrávat nenápadné změny, které vůbec nemusíme zaznamenat, jelikož existují na nevědomé úrovni. Postupem času se začnou dané změny projevovat a začneme si jich být vědomi (Říčan, 2004).

Výzkumná část

4 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Výzkumná část bakalářské práce se zabývá analýzou a interpretací motivace a dílčích vlivů, které ovlivnily jedince při konverzi ke křesťanství. Dále zkoumá proces samotné konverze, prožitek při křtu a rodinné prostředí, které může mít značný vliv na obrácení člověka. Cílem práce bylo především zjistit motivaci daných jedinců, kteří vyrostli v rodině, kde nebyli formováni křesťanskou výchovou. Tuto rodinu chápu jako primární, kde ani jeden z rodičů není praktikující křesťan.

Obecně lze dle Maxwell rozlišit trojí typ cílů (2005, podle Švaříčka a Šed'ové, 2007).

1) *Intelektuální – jakým způsobem výzkum přispěje k rozšíření odborného poznání?*

Konverze je hojně diskutované téma skrze humanitní obory, které na tento fenomén pohlíží ze své perspektivy. Přestože se na téma týkající se konverze snaží odpovědět mnoho vědců, tak to stále není zcela prozkoumaná oblast a panuje zde mnoho otázek. Myslím si, že výzkum může přinést nové poznatky ohledně konverze, a to především z individuálního pohledu a prožitku jedince. Lze na něj pohlížet jako na hloubkovou sondu do duše jednotlivých konvertitů. Poukazuje na dílčí vlivy a motivy ke konverzi.

2) *Praktický – zda budou moci být výsledky nějakým praktickým způsobem využity?*

Největší přínos svých výsledků spatřuji v tom, že mohou být využity k rozšíření stávajících či budoucích výzkumů. Mohou napomoci k lepšímu pochopení individuální motivace jedince ke konverzi ke křesťanství a díky tomu i zkvalitnění křesťanského života v ČR.

3) *Personální – jak práce na výzkumu obohatí výzkumníka samotného?*

Výzkum pro mne byl obohacující zkušeností, a to především z hlediska porozumění individuálnímu prožitku daného jedince. Ve svém blízkém okolí jsem se setkala s procesem obrácení i s jedinci, kteří jsou již plně přesvědčeni o své víře. Vždy mi tento fenomén byl blízký. Především pak jednotlivé pohnutky k samotné konverzi. Přála jsem si porozumět procesu konverze a vyslechnout si individuální příběhy.

Stanovit jednotlivé výzkumné otázky nebylo jednoduché, poněvadž se nabízí vícero aspektů, které lze u konverze zkoumat. Nejdříve jsem si určila první výzkumnou otázku, jež

souvisí se stanovenými cíli. Poté jsem postupně začala sbírat jednotlivé rozhovory, při jejichž analýze se začaly objevovat určité podobnosti a s tím související témata a otázky. Avšak u každého jedince se objevovala nová témata, která lze dále zkoumat.

Hlavní výzkumné otázky:

1. Co je hlavní motivací ke konverzi ke křesťanství u lidí, kteří dlouhodobě pobývají v České republice?
2. Jaký je proces konverze u jednotlivých konvertitů?
3. Jak konverzi jedince vnímá rodina?
4. Jaký význam přikládají konvertité křtu⁴?

⁴"Křtem, který je svého druhu iniciačním ritem, se pokřtěný připojuje ke Kristu a stává se křesťanem, a to nezrušitelně. Křest je praktikován ve všech křesťanských církvích a to od počátku" (Filipi, a kol., 2008, s. 89). Křtem se zároveň jedinec stává členem daného společenství (Filipi, a kol., 2008).

5 Zajištění vstupu do terénu

Vzhledem k tomu, že se můj výzkum zaobírá konverzí ke křesťanství, bylo podstatné nalézt lidi, kteří jsou součástí nějakého společenství, ale i ty, kteří členy žádné denominace nejsou. Jelikož jsem sama členkou Českobratrské církve evangelické (dále jen ČCE)⁵ a studuji na teologické fakultě, zajištění vstupu do terénu pro mne nebylo příliš obtížné. Díky obojímu jsem měla možnost se osobně potkat s lidmi, kteří se obrátili na křesťanskou víru. Byl to i jeden z důvodů, proč jsem si dané téma pro psaní bakalářské práce vybrala. Podstatné pro mne bylo, aby mi daná problematika byla blízká. Avšak uznávám, že v tom spatřuji i určité problémy.

Šedřová tuto pozici označuje termínem domorodec. Tato role nese svá rizika. Základním je nedostatečný odstup od zkoumaného tématu a vidění věcí pouze tak, jak jsou dané. Při této roli je významná silná sebereflexe výzkumníka (Švaříček, Šedřová, 2014).

Otázkou sebereflexe jsem se zabývala po celou dobu utváření své práce. Prvotně jsem se se sebereflexí potýkala při vedení rozhovorů, kdy jsem především ze začátku měla mnohdy nutkání vyjádřit svůj postoj a zároveň s respondentem na dané téma diskutovat. Při analýze prvotního rozhovoru, jsem zaznamenala tuto tendenci nejvíce. Při dalších rozhovorech jsem se ponaučila a snažila se držet odstup. I při analýze jednotlivých rozhovorů jsem si musela stanovit určité hranice, abych od daného tématu byla dostatečně vzdálená. Podstatné bylo si v průběhu pokládat sebereflexní otázky (*např. doopravdy dané téma vnímám z pohledu respondenta, nebo je to můj subjektivní postoj a názor?*). Na druhou stranu v jistém smyslu spatřuji v tomto postavení i výhodu. S daným tématem jsem se již setkala a díky tomu si myslím, že se mi lépe dařilo vytvořit přátelské prostředí. Konverze ke křesťanství může být pro lidi hluboce niterným tématem, o kterém se těžce hovoří. Domnívám se, že mé předchozí zkušenosti napomohly k lepšímu porozumění respondentům, což mohlo vést k jejich větší otevřenosti.

⁵ Je nejpočetnější evangelickou církví v ČR. Českobratrská církev evangelická vznikla sloučením církví helvetského a augsburského vyznání dne 17. - 18. 12. 1918 (tamtéž).

6 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika

Před samotným výzkumem jsem si vymezila jednotlivé body, které bych u respondentů chtěla zkoumat. Podle toho jsem si určila, jaké respondenty hledám. Rozhovory byly vedeny s lidmi z různých křesťanských církví či bez příslušnosti. Prioritou pro mne bylo, aby od jejich obrácení neuplynulo déle než pět let. A to z důvodu aktuálnosti jejich prožitků. Při analýze rozhovorů jsem však zjistila, že není vůbec snadné definovat, kdy daná konverze byla započata a především, že se jedná o stále trvající proces. Někteří začátek své konverze vymezovali křtem. Jiní jedinci svou konverzi považovali za započatou prvotním momentem, kdy si své obrácení uvědomili.

Výzkumný vzorek pro mne nebylo náročné nalézt, poněvadž se pohybují v křesťanském prostředí. Nejdříve jsem zvolila respondenty, u nichž jsem věděla, že v minulých letech došlo k jejich obrácení. Na základě jednotlivých rozhovorů jsem dostala doporučení na další respondenty (metoda sněhové koule, např. Švaříček, Šedřová, 2014).

Rozhovor jsem vedla se sedmi respondenty, z nichž čtyři byly podrobněji analyzovány, neboť byly nejbohatší na zkoumané jevy. Ze zbylých tří rozhovorů, jež jsem zde neinterpretovala, jeden posloužil jako tzv. pilotní, na němž jsem si vyzkoušela způsob kladení otázek, sebereflexi a následně jsem se z něho mohla poučit. Další dva pak dle mého názoru nevykazovaly specifické rysy, které by nebyly detailně rozebrány během interpretace vybraných respondentů. Z hlediska rozsahu práce byla interpretace čtyř rozhovorů zcela dostačující.

Výzkum jsem provedla se čtyřmi ženami a třemi muži. Respondenti byli ve věku 16 - 40let. Pět z nich byli v rozmezí 21 - 33let. Pouze dva byli na okraji věkové kategorie. Rozličnost věku mi přišla podstatná pro zkoumané téma, jelikož každá vývojová fáze má svá určitá specifika. Tudíž to může mít vliv i na proces konverze a samotné obrácení, jak jsem již zmiňovala v teoretické části.

Všichni respondenti v současné době žijí v Praze. Čtyři z nich však pochází z jiných míst republiky. Jeden respondent je dokonce původem ze Slovenska. Každý z respondentů nyní dochází do pražských sborů s výjimkou jednoho, jež je bez církevní příslušnosti. Jejich život v Praze je pro ně doprovázen intenzivnějším setkáním s vírou.

Respondent A je 25letý muž. Pochází ze Slovenska, ale v současnosti žije trvale v Praze. Pracuje pro ÚCK (ústřední církevní kancelář) jako právník a souběžně si dodělává doktorát. Po celou dobu rozhovoru působil vyrovnaně, klidně a skromně. Rozhovor trval 25 minut, ale během takto krátké doby mi dokázal vše vylíčit a zodpovědět. Připadalo mi, že

má otázky ohledně víry niterně vyřešené a srovnané. Společenství je pro něj klíčovou součástí života.

Respondentka B je 24letá žena. Nyní studuje vysokou školou, která v jejím životě hraje značnou roli, poněvadž zde došlo k uvědomění si určitých aspektů ohledně víry a společenství, do něhož dříve docházela. V den rozhovoru bylo patrné, že se B necítí zcela dobře, což se promítlo i do samotného rozhovoru. Její přístup k víře je odlišný od ostatních respondentů. Nechce zatím patřit do žádného společenství ani nikam nyní pravidelně nedochází, nicméně je tomu otevřená. Je toho názoru, že by jednoho dne mohla docházet do nějaké evangelické církve. Tato respondentka trpí určitými psychickými problémy, jež se odráží v celém procesu konverze a její víry.

Respondent C je 40letý muž. Stejně jako respondent A je členem ČCE. U respondenta C byla zajímavá a výrazná řeč těla. Seděl uvolněně, mluvil nahlas a neměl problém cokoli říci. Nabyla jsem však dojmu, že se jedná o určitou obranu. Pokud měl zajít hlouběji, volil různé kličky. Rád sděloval své pohledy na danou problematiku a diskutoval. Nicméně bylo stále zřetelné, že je rozhovor v určitých aspektech povrchový, přestože se C jevil otevřeně. Celý rozhovor probíhal uvolněně, a i po ukončení rozhovoru jsme společně dále diskutovali na různá témata.

Respondent D je 30letý muž, jenž je členem katolické církve. Respondent D působil klidně, vyrovnaně, racionálně a častokrát se smál při vyprávění svého příběhu. Vše říkal s lehkou nadsázkou. Zdůvodnění nacházím v tom, že toto téma je pro něj velmi intimní a chtěl jej trochu odlehčit. Avšak sám zmiňoval, že mu o své konverzi nevádí mluvit. Jako intimní vnímá spíše současné prožívání. Z rozhovoru bylo patrné, že velkým motivem pro konverzi byla jeho žena.

Respondentka E je 16letá žena, která nyní studuje gymnázium a dochází do ČCE. Je to jediná respondentka, která prožila náhlou konverzi. Už na první pohled na mne působila vesele, emotivně, ale zároveň v sobě měla určitý klid a vyrovnanost. Emotivita a rozjařenost může být způsobena i jejím pubescentním obdobím, kterým si právě prochází. Rozhovor měl příjemnou a veselou atmosféru. Překvapilo mne, nakolik má celý proces obracení v sobě srovnaný, a to i vzhledem ke svému mládí. K prvotní myšlence ji přivedla kamarádka a dále již vše postupovalo velmi rychle. Nejdříve začala docházet do katolické farnosti, k níž v té době chovala největší důvěru vzhledem k nejvyššímu počtu jejích členů. V určitých ohledech se tam ale necítila zcela komfortně. Nakonec díky svému příteli přešla do ČCE. Společenství nyní zastává v jejím životě nezastupitelnou funkci. Tento rozhovor sloužil jako pilotní, z něhož jsem se ponaučila. Na základě zkušeností jsem upravila jednotlivé otázky,

které se u tohoto rozhovoru neosvědčily či odváděly pozornost od výzkumných otázek. Jednalo se tedy o předvýzkum. Z tohoto důvodu zde nebude uvedena interpretace.

Respondentka F je 33letá žena, členka katolické církve. Jako jediná respondentka si mne přála nejprve poznat a až poté se rozhodnout, zdali mi rozhovor poskytne. Nakonec k předchozímu seznámení nedošlo. Schůzka proběhla u ní doma, kde mohl proběhnout rozhovor bez ruchu okolí a případného náhodného odposlechu. To ve mne vyvolalo pocit, že se opravdu jedná o niterné téma, jenž nerada sdílí s ostatními. Byl to nejdelší rozhovor, který jsem vedla a vyvolával ve mne rozpačité pocity. F mi svůj příběh vyprávěla v kuse, aby byl zážitek předán autenticky. Působila na mne introvertně, ale zároveň mi svůj příběh vyprávěla se všemi osobními detaily. V určitých ohledech to byl velmi obohacující rozhovor. U této respondentky jsem nezaznamenala výrazné odlišnosti od těch, které budu dále interpretovat.

Respondentka G je 21letá žena, jež je členkou ICF⁶. Rozhovor s G pro mne bylo obtížné vést, jelikož nerozvíjela své odpovědi a nedostala se příliš pod povrch. Připadalo mi, že je pro ni dané téma intimní, a zároveň ho stále sama v sobě řeší. Jako jediná respondentka není pokřtěná. Teprve o křtu uvažuje a připravuje se na něj. Důvodem se mi zdá to, že je všeobecně pochybující člověk. Nejdříve chce mít vše jasně srovnané, než podnikne další krok. Z rozhovoru jsem nebyla schopna odvodit nic navíc, než mi sama respondentka sdělila. Otázka křtu byla v této práci stěžejní. Tato respondentka nebyla pokřtěna a rozhovor s ní nevykázal žádné specifické rysy, proto jsem se rozhodla, že nebude dále interpretován.

6.1 Výběr respondentů

Z výše uvedených důvodů byly k interpretaci využity rozhovory se čtyřmi respondenty. Jednalo se o respondenty A, B, C a D. U těchto respondentů byla výpověď nejbohatší na zkoumané aspekty. Jako pilotní mi posloužil rozhovor s respondentem E. Ostatní rozhovory byly pro interpretaci z výše uvedených důvodů zamítnuty.

⁶ „ICF znamená International Christian Fellowship. Jsme současná, kreativní a inovativní křesťanská církev. Naší touhou a posláním je pomáhat lidem, aby se více podobali Ježíši Kristu a s odvahou měnili svět kolem sebe.

V ICF můžeme zažívat a osobně poznávat Boha, budovat vztahy s ostatními a rozvíjet naše schopnosti. Již od roku 2006, kdy jsme se pro tuto myšlenku nadchli, chceme přinášet tu nejlepší zprávu – a sice, že Bůh miluje lidi a že touží po osobním vztahu s námi. Skrze inspirující hudbu, praktická kázání, moderní multimédia a společně s každým, kdo se chce připojit, se tento sen stává skutečností.” Citováno z: ICF, o nás, Dostupné z <https://www.icf-praha.cz/kdo-jsme/>, online dne 5. 7. 2020.

7 Etika výzkumu

V rámci výzkumu je třeba dodržet určitá etická pravidla. Prvním z nich bylo, že před samotným rozhovorem jsem každého respondenta informovala o účelech své práce a požádala ho o poučený souhlas. Všichni respondenti mohli kdykoli z výzkumu odstoupit. A to zejména v případě, že by se necítili zcela komfortně. Dále jsem všem respondentům zdůraznila, že vše probíhá plně anonymně. Při přepisu ani při analýze nebyla využita jména ani vlastní iniciály jedince.

8 Použité metody

8.1 Sebereflexe výzkumníka

Sebereflexi jsem již lehce zmínila v kapitole zajištění vstupu do terénu, ale ráda bych ji zde ještě více rozvedla. V interpretativní fenomenologické analýze bývá sebereflexe výzkumníka řazena před samotným rozborem textu. Je to určitý předstupeň, který by měl každý výzkumník provést předtím, než začne danou problematiku zkoumat blíže. Ovšem pro mne toto téma bylo od počátku podstatné, a proto ji zařazuji už nyní jako samostatnou kapitolu.

Já sama jsem členkou ČCE. Narodila jsem se do věřící rodiny, tudíž od “narození” docházím do společenství. Dá se říci, že jsem v daném společenství “vyrostla”. Za celý život jsem se potkala s pár konvertity. Především pak v dospělém věku, kdy jsem se začala o danou problematiku zajímat hlouběji. Avšak bližší kontakt s konvertitou jsem měla už od dětství, poněvadž má matka se na křesťanskou víru obrátila v dospělém věku. K víře ji přivedla spolužačka z vysoké školy a následně můj otec. Mnohdy mi o své konverzi vyprávěla. Byl to pro mne zajímavý jev a zajímala mne daná motivace k tomuto rozhodnutí a následně i k vstoupení do denominace. Při výběru tématu pro svou bakalářskou práci jsem přemýšlela nad různými tématy. Ovšem konverze ke křesťanství mnou stále rezonovalo.

Z výše uvedeného textu vyplývá, že mi toto téma bylo vždy blízké, a proto bylo nezbytné si od něj poodstoupit a dívat se na něj zcela otevřeně bez jakýchkoliv předem daných představ.

Jak uvádí Koutná Kostínková, Čermák (2013) existuje vícero způsobů, jak se od dané problematiky oprostít. Jedním z nich je vnitřní dialog, který výzkumník provádí sám se sebou. Podstatnou součástí vnitřního dialogu je si hlavní body zaznamenat. Tuto variantu jsem využila i já. Vnitřní dialog jsem vedla i před každou analýzou rozhovoru. Například zde mohu uvést tyto otázky, které jsem si v průběhu analýzy pokládala: nenechala jsem se příliš ovlivnit celkovým působením daného jedince, neanalyzuji sesbíraná data podle sympatie či antipatie k danému jedinci, nenechávám se ovlivnit atmosférou celého rozhovoru, nedávám přednost svému postoji před respondentovým, na kolik jsem vzdálená od dané problematiky atd.

Myslím si, že bližší setkání s daným jevem má i své kladné stránky. Určité jevy jsem mohla již od dětství pozorovat u své matky. Například jak přemýšlí o jednotlivých věcech a co vnímá jako problém v přístupu ke konvertitům v církvi. Dále pak jak vnímá život před konverzí a po konverzi či změnu hodnotové orientace. Při výzkumu pro mne bylo snazší se do jednotlivých respondentů vcítit a pochopit, co právě prožívají.

Negativa spojená s bližším setkáním s konverzí pro mne zároveň představovala určitou výzvu. Nejobtížnější pro mne bylo neprojektovat do dané problematiky svou vlastní zkušenost, názory a určité postoje a zůstat zcela objektivní. Musela jsem se snažit vnímat zkušenost každého jednotlivce jako jedinečnou.

8.2 Metoda sběru dat

Pro účely své práce jsem zvolila sběr dat pomocí polostrukturovaného rozhovoru s předem připravenými otázkami. Otázky budou k nahlédnutí v příloze. Avšak každý rozhovor byl přizpůsoben konkrétnímu jedinci a probíhal odlišně. Mnohdy se vynořily další podotázky, které se mi jevily u daného jedince jako nezbytné zodpovědět. Jak už jsem zmiňovala výše, rozhovory byly vedeny se sedmi respondenty. Každý rozhovor jsem nahrávala na diktafon a poté ho doslovně přepsala. Nejkratší rozhovor trval 25 minut a nejdelší přibližně 3 hodiny. Vždy jsem se snažila zajistit poklidné místo, kde je dostatek soukromí. Sami respondenti měli možnost vybrat prostor pro konání rozhovoru, aby se cítili zcela komfortně. Šest rozhovorů probíhalo v pražských kavárnách a jeden mi byl poskytnut u respondentky doma.

9 Analýza dat

Analýzu dat jsem provedla pomocí interpretativní fenomenologické analýzy.

Interpretativní fenomenologická analýza je kvalitativní metodou, která staví na třech pilířích, jež vycházejí z teoretického pozadí fenomenologie, hermeneutiky a idiografického přístupu. Avšak IPA se od filosofické fenomenologie i hermeneutiky v mnoha ohledech odklání. (Koutná Kostínková, Čermák, 2013).

„Výzkumným fokusem interpretativní fenomenologické analýzy (interpretative phenomenological analysis, dále jen IPA) je porozumění žité zkušenosti člověka. Pomáhá nám detailně prozkoumat, jak člověk utváří význam své zkušenosti, což nám umožňuje porozumět jednotlivé události nebo procesu – fenoménu.“ (Smith, Flowers a Larkin, 2009, podle Koutné Kostínkové, Čermák, 2013, s. 9).

Kostínková (2010, s. 9) uvádí, že podle IPA jsou „koncepty výzkumníka nezbytné pro to, aby prostřednictvím interpretačního procesu porozuměl dané zkušenosti.“ IPA se tedy snaží fenomenologicky nahlížet na danou zkušenost člověka. Ovšem výzkumníkova zkušenost a pohled na svět při interpretaci také hrají určitou roli. Zaměřuje se tedy na prožitky konkrétního jedince a její podstatou je porozumění individuálnímu prožitku. Důležitou součástí celého procesu je, jaký význam jednotlivým prožitkům dává daný jedinec (Koutná Kostínková, Čermák, 2013).

9.1 Průběh analýzy dat

Interpretativní fenomenologická analýza má určité fáze.

Nultá fáze je *reflexe výzkumníkovy zkušenosti s tématem výzkumu*. Tuto fázi jsem již popsala v kapitole výše. Tento krok je podstatný pro validitu výzkumu. Je důležité, aby data nebyla zkreslena pohledem výzkumníka. Avšak IPA počítá s tím, že určité postoje a pohledy na svět vědecký pracovník do výzkumu promítne. Sám výzkumník je participantem celého procesu. V průběhu dochází k interakci mezi respondentem a výzkumníkem. Pokud by sesbíraná data interpretoval jiný člověk, bude výsledná analýza odlišná. Avšak je důležité, aby se daný jedinec snažil co nejvíce odpoutat od svých postojů, zkušeností atd. (Koutná Kostínková, Čermák, 2013).

Prvním krokem při analýze textu je *čtení a opakované čtení*, kdy výzkumník opakovaně čte sesbíraná data. Cílem je, aby se jedinec dostal dovnitř celého případu. Tím je myšleno, aby se díval na svět respondentovými očima a vžil se do případu, jako by byl sám

respondentem (tzv. insider's perspective). Napomoci vcítění se do respondenta může být opakované přehrání nahrávky. Hlasový projev je důležitou součástí vyprávění a můžeme z něj ledacos vydedukovat, a zároveň se znovu naladit na dané vyprávění (Koutná Kostínková, Čermák, 2013). Mne samotné právě toto pomáhalo nejvíce.

Druhým krokem při analýze jsou *počáteční poznámky a komentáře*. Tato fáze analýzy je časově velmi náročná. Podstatná je výzkumníkova otevřenost vůči sesbíraným datům. Postupně se přidávají jednotlivé poznámky na okraj textu, buď vpravo či vlevo. Záleží na uvážení výzkumníka. Výzkumník se snaží podtrhnout vše podstatné, co v textu eviduje. Nemusí to nutně navazovat na daný výzkum, ale může to něco vyjadřovat o respondentovi. Důležité je postřehnout i sebemenší detaily. Vytváření poznámek v podstatě nemá žádná pravidla. Záleží na uvážení výzkumníka, co považuje za přínosné.

Existují tři kategorie poznámek:

- ***deskriptivní*** - výzkumník se snaží vyrozumět, co se mu daný respondent snažil sdělit. Týká se to obsahu, popisu zkušeností, sledu myšlenek.

- ***lingvistické*** - výzkumník v textu sleduje respondentův jazyk. Jaké výrazy využíval, zdali opakuje některá slova, či jak je bohatý slovník daného respondenta.

- ***konceptuální*** - výzkumník se snaží vysvětlit určité sledované jevy. V průběhu čtení si výzkumník může pokládat otázky v souvislosti s interpretací daných jevů (Koutná Kostínková, Čermák, 2013).

Třetí fází je *rozvíjení vznikajících témat*, které výzkumník odhalí z poskytnutých rozhovorů. Při této fázi začne výzkumník pracovat se svými poznámkami a komentáři a začne je členit do větších celků, tzv. rodičích se témat. Prvotní komentáře a poznatky jsou pouhými náznaky toho, co v textu pozorujeme. Avšak poté je zásadní celý text dát do většího celku a poukázat na hlavní témata a jít více do hloubky (Koutná Kostínková, Čermák, 2013).

Posledním krokem v interpretativní fenomenologické analýze je *hledání souvislosti napříč tématy*. V předešlé etapě se daly komentáře a poznámky do větších celků a témat. Nyní je na řadě vzájemná témata k sobě přiřadit a hledat mezi nimi určité souvislosti. Lze říci, že se jedná o mapování jednotlivých celků, které k sobě pak výzkumník přiřadí na základě určité podobnosti (Koutná Kostínková, Čermák, 2013). „Nyní je namístě vrátit se na začátek analýzy – v kontextu již provedené analýzy je možné uvidět téma v novém světle. Některá témata fungují jako „magnet“ – přitáhnou k sobě témata podobná” (Smith, 2012b, podle Koutné Kostínkové, Čermáka, 2013, s. 20).

Sama jsem analýzu rozhovoru prováděla následovně. Po každém rozhovoru jsem si o každém jednotlivci napsala medailonek, ve kterém jsem popsala všechny možné jevy. Například atmosféru, jazyk respondenta, své pocity, působení daného jedince, řeč těla a další aspekty, které by pro mne v následné analýze mohly být podstatné. Zároveň mi medailonek dokresloval samotný rozhovor. Každý rozhovor jsem si poté doslovně přepsala. V rámci zachování etiky jsem pozměnila iniciály, aby vše bylo v naprosté anonymitě. Každého jednotlivého respondenta jsem si označila písmenem, které i nadále využívám místo jeho vlastního jména či iniciálů. Rozhovory jsem vložila do souboru, který mi poskytoval možnost poznámek a komentářů po straně. Následně jsem rozhovory pročítala a dělala korekturu, aby bylo vše plně srozumitelné. V průběhu čtení jsem si barevně značila pasáže, které mi připadaly významné. Při dalším čtení jsem začala připisovat poznámky a komentáře. Opakovaně jsem rozhovory pročítala a připisovala věci, které mi připadaly důležité. Poté jsem dané poznámky a komentáře sloučila do větších témat a jednotlivých kódů, které se mi vzájemně začali propojovat i s ostatními respondenty. Každý rozhovor jsem analyzovala zvlášť zcela otevřeně. Avšak určité aspekty se opakovaly u více respondentů. Všechna témata jsem si zaznamenala nad samotné přepisy. Pro lepší orientaci jsem si značila stránky, kde danou informaci naleznou.

9.2 Výsledky rozhovoru s respondentem A

Při analýze rozhovoru respondenta A vyplynula čtyři témata a jedno podtéma, které korespondují s výzkumnými otázkami. Níže pro lepší přehled uvedu schéma těchto témat.

Schéma jednotlivých témat

Téma 1: *Vysoká škola jako klíčový faktor*

1a) *Samostudium*

Téma 2: *Dvojitá upoutanost církvi*

Téma 3: *Rodinná identita*

Téma 4: *Životní změna*

9.2.1 Popis tématu č. 1: Vysoká škola jako klíčový faktor

U respondenta A je patrné, že podstatným faktorem při jeho obrácení sehrála vysoká škola, která byla jakýmsi impulsem k samotné konverzi ke křesťanství. V roce 2012 se

přestěhoval do Prahy, kde začal studovat práva. Zde se potkal s právními dějinami, jež byly povinným předmětem. Následně si začal volit nejdříve ty předměty, které souvisely s církevními právy. *„Pak jsem si ve druhém semestru zapsal první ty předměty, který souvisely s církevními právy a poté mě to velmi chytlo.“* Při volbě těchto předmětů vyvstala otázka, zdali A oslovila církevní tematika. *„Nene, měli jsme tam velice dobrého učitele a školitele, takže ty mě velmi zaujali a můj tehdejší učitel je kněz, taky bývalý evangelík, ten o tom velice zaníceně rozprávěl.“* Vliv lidí spatřuji u všech respondentů. Mnohdy lidé bývají prvotním motivem k obrácení jedině. I u A to byl jeden z hlavních impulsů, který ho přitáhl se o problematiku zajímat hlouběji. Dle mého názoru je to počáteční zaseté semínko, jež dále klíčí a roste. Církevní právo nabídlo A hlubší smysl poznání. Domnívám se, že v životě A chybělo něco zásadního, hlubšího, s určitým přesahem, než se setkal s církevními dějinami a následně i se samotnou vírou. Sám A to přímo takto nezmiňuje, ale dle mého názoru to sehrálo velkou roli při samotném obrácení. *„Prostě bylo vidět, že je to něco, co má nějakou přidanou hodnotu než třeba trestní právo. Je v tom nějaká jiná dimenzita, duchovní, to mě zaujalo. A pak jsem se tím vším hodně zabýval.“* Následně začal psát články, dělat archivní výzkumy. Poté mu vyšla první knížka. Pracoval ve společnosti pro církevní právo atd. Avšak stále to nebylo tak, že by si byl vědom svého obrácení na křesťanskou víru. Postupnými krůčky se ke konverzi přibližoval. Již v mladém věku se mu podařilo v církevním právu dosáhnout velmi slibných úspěchů. Případá mi pozoruhodné, že A dosáhl takových úspěchů právě v církevním právu, ke kterému ze začátku neměl nikterak blízko. Zde je opět patrné, jak je podstatný vliv lidí, jenž může změnit životní směřování jednotlivce. Jako tomu bylo právě u A. Zajímavý a zároveň specifický faktor pro A spatřuji v tom, že se k víře dostal vědeckou cestou. Sám A zmiňuje, že to bylo podstatné pro jeho obrácení. Zde pozoruji, že hraje roli i jeho osobnost. Rád vidí věci v souvislostech a zajímá se o ně do hloubky. *„Pak to má takovou tu hodnotu, že se tam člověk dovídá ty věci, které slyšel předtím, ale v tom jiném kontextu a tady se k tomu dostane mnohem blíž a hlouběji, takže asi tam byl tenhle impuls.“*

1a) Samostudium

Jako klíčové u A spatřuji samostudium dané problematiky. Samotnému obrácení a plnému rozhodnutí o vlastní víře předcházelo objevování, zkoumání problematiky do hloubky a propojování jednotlivých informací. Tento proces trval čtyři roky, než se A plně rozhodl, že se půjde podívat do společenství. *„Soukromě jsem se věnoval tomu studiu té základní literatury, prostě ty příručky a studoval jsem Bibli a poté jsem se rozhodl, že půjdu do toho evangelického prostředí, které je mi úplně nejbližší.“* Sám A samostudium a vstup

do společenství zmiňuje jako zásadní mezník. Dle mého názoru samostudium bylo dalším motivem, jež A přivedlo do společenství. Jak už jsem zmiňovala výše ve víře spatřoval hlubší smysl. „*Pak jsem se tím vším hodně zabýval a k tomu jsem teda pracoval několik let ve společnosti pro církevní právo, takže je to prostě něco, co mě zaujalo, pak jsem na to téma psal i diplomku. Absolvoval jsem všechny předměty, které k tomu byly.*” Následně podnikl i další kroky, jako je křest, pravidelná docházka do kostela a vstup do staršovstva. I respondenti C a F zmiňují jako podstatný faktor studium literatury.

9.2.2 Popis tématu č. 2: Dvojí upoutanost církvi

Již při studiu vysoké školy byl A zaměstnán ve společnosti pro církevní právo. Daná problematika ho zaujala natolik, že se jí i nadále chtěl podrobněji zabývat. V práci si dále rozšířil své obzory o církevních tématech. Byl to jeden z dalších mezníků jeho obrácení. „*Vděčím jim za to, že jsem se dostal k nějakým informacím a prostě jsem s nimi dlouho pracoval, ještě donedávna, takže my jsme byli v pravidelném kontaktu a díky tomu jsem opravdu pronikl do těchto sfér a dozvěděl jsem se spousty informací, včetně drbů z katolické církve.*” Víra A změnila život v mnoha ohledech. Jedním z nich je, že se A rozhodl i nadále pracovat pro církev. Nyní už se zaměřením na evangelické právo, jelikož je členem ČCE. Jako podstatné se mi jeví, že se A díky víře změnila hodnotová orientace, a proto i jeho pracovní zaměření nabralo nový směr. A se zdál býti dobře vychován a jeho hodnoty byly i před obrácením v lecčem podobné. Avšak i tak u něj došlo k transformaci hodnot, přestože to nebylo tak rapidní jako například u jiných respondentů. Dvojí upoutanost církvi je opět specifický faktor pro A. Lze z toho vydedukovat, že A se doopravdy v církevním životě našel a jeho život dostal nový směr a především smysl. Při vyprávění pasáží o práci a společenství byl A značně šťasten a usmíval se. Působil vyrovnaně a jako by ho nemohlo nic rozhodit. Jak jsem již zmiňovala A našel své ukotvení a místo v životě, což pro něj bylo důležité. Zde bych se ráda vrátila k myšlence, že A předtím něco chybělo, určitý hlubší smysl. Zároveň se ve svých 19 letech odstěhoval od rodičů a odešel studovat do Prahy. Jeho rodina pochází ze Slovenska, tudíž za nimi nejezdil příliš často. V Praze se ze začátku mohl cítit opuštěný. To mohlo následně vést k potřebě nalézt si něco či někoho blízkého, co mu prázdňý prostor po rodině a přátelích nahradí. „*Asi ta práce. To bylo takové to definitivní zakotvení. Už teď tam rok a půl pracuji a vlastně tím člověk prochází každý den a fakt to vnímám, že jsem se do toho tak dostal. Vyhovuje mi to a nikdy jsem toho nelitoval, i když pracovat pro církev není tak výnosný jako dělat jiný druh práva, ale teoreticky pokud bych dostal plný úvazek, což mi evidentně nabízejí už teď. Já kvůli tomu doktorátu ještě nemůžu,*

ale pak bych tam rád zůstal. Nevím, jestli na furt, to se nedá říct, ale nemám důvod to měnit. Nechci pracovat pro nějakou korporaci, kde budu sbírat lidi a hájit nějaké ty nespravedlnosti. Tady dělám to, co považuji za správné a jsem rád, že mám příležitost. Nevnímám to tak, že důležité je vydělat. Myslím, že je to důsledek víry, že nechci být taková ta vyžírka.”

Vše najednou nabralo rychlý spád. Procesem obrácení se budu zabývat v další kapitole, kde detailněji interpretuji samotný proces a celkovou změnu. Dle mého názoru opět hráli roli lidé, které A v životě potkal, a kteří mu byli sympatičtí. Díky tomu se rozhodl církevnímu právu věnovat i nadále. To vše má za následek, že A je k církvi “připoután” ze všech možných směrů. „*Ještě ohledně té práce. Já jsem se dostal do úplně dvojité upoutanosti církvi, protože já jsem si nějak připravoval snad diplomku nebo něco, to už bylo vysloveně evangelické církevní právo. No, a já jsem znal B., která pracovala v Ústřední církevní kanceláři jako právnička, zároveň vyučuje na ETF a dělá si teď habilitaci z filozofie. Já jsem od ní zrovna něco potřeboval, tak jsme se nějak sešli a ona zrovna byla v Namibii na zasedání světového Luterského svazu a v ten den byla zvolena do Ústřední rady a ona chtěla zrovna končit v ÚCK jako právnička a já jsem zrovna tehdy končil na právnické fakultě, tak jestli bych ji jako nechtěl nahradit. To bylo nějak v létě nebo v červnu to mohlo být. To jsem ještě nebyl pokřtěný, když jsme se poprvé setkali a pak jako že jo, tak už tehdy jsem šel na pohovor do ÚCK, už tehdy tam byl T. vedoucí tajemník a O., takže jsme měli takové sezení, rozhovor, a tak jsme si tak popovídali, že ji jako nahradím. Pak jsme o tom ještě jednou mluvili a pak už jsem rovnou nastupoval.”*

Poslední aspekt, který bych zde chtěla zmínit ohledně práce je potvrzení pracovní pozice. „*To spíš, když se někdo zeptá, kde pracuji, tak jako potvrdím jim to, ale zase nechci schytávat nějaký hate za to, že pracuji v církvi, ale když se někdo zeptá, tak jsem nikdy nezalhal, to ne.*“ Zde mi připadá důležitá věta, „*nechci schytávat nějaký hate za to, že pracuji v církvi*”. Daná věta může být spojena se společenským vnímání církve. Ve společnosti občas bývá církev vnímána negativně. Myslím, že zde také hraje roli, že spolužáci, kteří vystudovali práva jsou ambiciózní a mnohdy jdou jejich hodnoty stranou. Sám A výše zmiňoval, že nechce hájit nespravedlnosti. Avšak může být náročné si před takovými lidmi obhájit své rozhodnutí. A by sice nikdy nezalhal ohledně svého vyznání. Avšak určitou nejistotu zde spatřuji.

9.2.3 Popis tématu č. 3: Rodinná identita

U respondenta A se jako další významné téma objevila rodinná identita a s tím i související přijetí od rodiny. A zmiňuje, že v jeho rodině byla rodinná víra potlačena. Tento jev poznamenávají například i respondentka F a lehce se ho dotýká i respondent C. U A je

primárním následkem druhá světová válka. U ostatních respondentů sehrál roli komunistický režim, jenž úmyslně víru potlačoval. „Nová generace, nositelka sociální změny, s sebou nese proměny hodnot a postojů, a tedy i proměny religiozity a náboženské identity svých příslušníků. Tento proces je přirozený, může však být násilně ovlivněn, jako v případě nastolení totalitního režimu. Tyto režimy mají silný dopad na formování generací, neboť mají sklon zasahovat do generační identity nově přichozích generací, a to skrze intenzivní indoktrinaci a vynucené členství v masových organizacích (Zrinščak 2004, podle Laudátové, Vida, 2010, s. 41).”

„Jak podotýká Hamplová (2001, podle Laudátové, Vida, 2010, s. 42), velká míra „dědičnosti“ náboženské víry a příslušnosti k církvi je typická právě pro tradiční křesťanství velkých lidových církví. Potlačení náboženské výchovy tak je pravděpodobně jedním z faktorů, které ovlivnily pokles praktikované religiozity a náboženského vyznání.”

Tato identita A ovlivnila. Především při rozhodování, do které církve má vstoupit. Avšak nemyslím si, že jednal pouze na základě rodinné identity. Hraje zde roli i osobnost A. Jak sám uvádí není „nějaký prožívací typ” a má blízko k racionalitě a organizovanosti. Proto zmiňuje, že mu nejsou blízká charismatická společenství, kde je prožívání vlastní víry odlišné. Domnívám se, že výše zmíněná rodinná identita je doprovodným motivem ve vývoji jeho víry. A cítil potřebu pokračovat v rodinné tradici. *„A pak moje rodina po dědečkově straně, poté mužské linii, byla formovaná již snad od reformace, takže tam ta tradice je, ale dědečka tatínek zahynul ve 2. světové válce a jeho prarodiče po 2. světové válce vystěhovali z jižního Slovenska do Maďarska, takže tam se ta nit úplně přetrhla, takže se ta víra nepředala. Dědeček teda byl pokřtěn, ale pak nebyl ani confirmován, to právě až ve stáří. Já jsem teda byl na jeho confirmaci, když jsem nějak začínal na té fakultě studovat, tehdy jsem tím ještě nebyl úplně dotčenej, ale prostě ta reformovaná identita tam přetrvávala v té rodině. Pak teda, když jsem uvažoval do jaké.., že půjdu do toho evangelického prostředí, které je mi úplně nejbližší.”* Vztah k církevnímu právu může pramenit i z hlediska rodinné historie. K historii má tento respondent blízko a velmi se ho dotýká. *„No, asi vnímám i nějak tu historii. Spíš vnímám tu rodinnou tradici, to byl pro mě silný impuls.”* Jedna z mých výzkumných otázek je, jak konverzi jedince přijalo okolí. Poněvadž rodina má v obrácení A klíčový význam, přišlo mi důležité zde zmínit i přijetí A konverze od rodiny. Jako významné spatřuji, že s rodiči svou víru příliš neřeší. Zmiňuje, že je to tím, že rodiče se v těchto věcech neorientují. Avšak já jsem toho názoru, že se může jednat o následek brzkého odstěhování od rodičů a utvoření si vlastní identity mimo domov. Nalezení si nové “rodiny” a “domova”, kterým se mu stalo společenství. *„Já jsem jim o tom ani nějak moc neřekl. Všichni vědí, kde*

pracuji a tak, ale oni se v tom nijak nevyznaj a neorientují se natolik, aby vůbec chápali, co to je. Na Slovensku je křest víceméně folklor. U nás to nikdy nebylo vnímáno jako vstup do církve, ale jako dějová slavnost. Vědí, že chodím do kostela, ale nějak to neřeší. Dědeček ví samozřejmě nejlíp. Prostě nemá smysl, abych třeba tátovi něco říkal, vycházíme spolu skvěle, ale když o tom nic neví... Vůbec neví, co je staršovstvo⁷, tak zjednodušeně mu to nějak vysvětlovat, to asi ví, ale nějaký podrobnosti, to nezná.” „Asi by to bylo jiný kdybych studoval a bydlel zároveň u rodičů. Asi bych to musel s tou rodinou intenzivněji probírat a prožívat a podobně, takže já jsem měl asi trochu tu výhodu, no výhodu, že jsem byl vlastně mimo rodinu.” Zde je otázka, zdali by k obrácení došlo. Nesporně podstatný motiv spáruje v rodinné identitě. Avšak další z motivů byla vysoká škola, kde došlo k intenzivnějšímu setkání s vírou. Jak už jsem zmiňovala výše, nabyla jsem dojmu, že roli sehrálo i osamostatnění a hledání vlastní identity. Při otázce, zdali rodina měla vliv na rozhodnutí konvertovat ke křesťanství, tak A odpověděl: „Ne to vůbec, možná trochu dědeček zprostředkovaně, ale spíš dědeček jako návaznost na tu identitu, konkrétně konfesní, ale jinak vlastně ne.” A tedy nevnímá, že by rodina měla na jeho konverzi vliv či by představovala určitý mezník. Nicméně já jsem z jeho vyprávění nabyla přesvědčení, že určitý vliv měla. Minimálně při výběru církve, což sám nezpochybňuje, ale myslím si, že otevřenost rodinného prostředí konverzi napomohla. Matka působí dojmem, že se otázkou víry sama dlouho zabývala, ale nechtěla učinit rozhodnutí za děti. Život dětí se snažila tímto nikterak neovlivňovat, ale mou otázkou pak zůstává, co na své děti nevědomě přenesla?

9.2.4 Popis tématu č. 4: Životní změna

Společenství je značnou součástí A života. Mnoho věcí se v jeho životě na základě víry změnilo. Připadá mi, že zde našel své místo, ukotvení a jistotu. Především pak blízké přátele. Z rozhovoru mi vyplynulo, že A nemá mnoho důvěrných přátel z období před vysokou školou. Dle mého názoru to může být i příčinou jeho myšlení a pohledu na svět, jenž neodpovídá příliš jeho věku. I díky tomu pro něj mohlo být společenství podstatným milníkem, poněvadž jsou zde různé věkové kategorie. Z pohledu A byla jeho konverze pozvolná a aktivní. Dle mého názoru to nelze takto jednoznačně říci. A se sice čtyři roky zabýval vším ohledně víry a církevního života, avšak poté, kdy se rozhodl vstoupit do společenství, nastal zvrat a především rychlý spád. V jednom roce se mu proměnil život od základů. Ovšem je

⁷ ČCE je rozdělena na různá zřízení. Každý sbor si volí své presbytery, tzv. staršovstvo. Členem staršovstva je i farář, který je také jimi zvolen spolu s kurátorem. Staršovstvo se pravidelně schází a řeší závažné otázky a problémy daného sboru (Filipi, 2004).

evidentní, že věděl, co bude následovat, tím pádem již nebyl důvod se dále rozmyšlet. „*Nemám žádný životní strhující příběh, prostě takový ten pomalý růst a vlastně už hned po druhých bohoslužbách jsem se přimluvil u P. (faráři). Hned u východu z kostela jsme se domluvili na schůzce, řekl jsem mu, že bych chtěl být pokřtěný, tak jestli mě připraví. P. nebyl takový ten typ, který by byl systematický (smích), tak jsme si o tom jednou popovídali, to bylo ve středu. On ani téměř nejezdil na faru, a hned pak byla biblická, takže jsem pak začal chodit na biblickou, tam jako ta skvadra, která tam pořád je, to bylo hezký (smích). Vlastně jsem rok chodil na biblickou a pak prostě, to bylo nějak před Velikonocemi, ne po Velikonocích, v tom prvním roce, no já už nevím, který to byl rok, to bych se musel podívat. Chodil jsem teda na biblickou, rok se účastnil toho sborového života, včetně svátků, ale opravdu pravidelně jsem tam chodil, snad každou neděli jsem tam byl. Poslední tři roky jsem tam nebyl asi 2x, co jsem byl v Praze, když nejsem v Praze, tak tam nejsem, ale když jsem v Praze, tak jsem byl 2x nemocnej nebo něco takového, ale jinak prostě pravidelně. Mě to teda velice zaujalo to prostředí, vůbec to společenství, takže tam docházím pravidelně. Pak už po těch dalších Velikonocích, po roce pravidelné účasti jsem věděl o co gou, pak jsem si myslel, že P. na to nějak zapomněl nebo něco a pak se jednou přimluvil, to bylo někdy po Letnicích, že jestli bych jako chtěl, takže jako jo, tak mě pokřtil. A pak velice záhy na to, se volilo staršovstvo, načež mě bývalý kurátor oslovil, že se ve staršovstvu usnesli, že mě mají oslovit, tak mě oslovili. Já jsem se nechal ukecat, že jo (smích). V té době už jsem pracoval pro církev, tak to bylo takový legrační.*” Další jev, který se i u ostatních respondentů projevil (E, F a D) je pravidelná “docházka” do kostela. U A opět nacházíme opakující se motiv, že zde dle mého názoru našel zázemí, jež se stalo jeho “rodinou”. Samozřejmě podstatná je víra v Boha, která ho do společenství vede.

Specifický faktor, jenž se projevil u A je, že ho v takto mladém věku a pouze po roce účasti na společenském životě, oslovili a následně zvolili do staršovstva. Je patrné, že v jeho domovském sboru byl členy kladně přijat a dobře se mezi ostatní začlenil. „*Už tehdy jsem věděl, i z toho církevního práva, my jsme tedy probírali hlavně to katolický, ale že to má i tu svou právní dimenzi. To mi bylo od začátku jasné, že nemůžu být věřící, aniž bych nebyl v nějakém společenství. To mi bylo velice jasné, právě proto jsem se chtěl zapojit do nějakého společenství.*” A byl pokřtěn po roce aktivního života ve společenství. Křest vnímal jako významný, ale neprožil žádné extatické stavy. Sám zmiňuje, že není tento typ. Dle mého názoru sehrála roli i samotná příprava, která křtu předcházela. Na daný den se připravoval déle než jen jeden rok. „*Jako rozhodně jsem to vnímal jako znovuzrození, ale ne v tom smyslu jako nějaké vytržení, to ne.*”

9.3 Výsledky rozhovoru s respondentkou B

Témata, která mi vyšla z rozhovoru s respondentkou B, jsem opět schematicky rozdělila. Vznikla čtyři témata a jedno podtéma.

Schéma jednotlivých témat

Téma 1: *Psychické problémy jako hlavní motiv obrácení*

1a) *Křest jako vyřešení psychických problémů*

Téma 2: *Společenství jako klíčový faktor*

Téma 3: *Otevřené rodinné prostředí*

Téma 4: *Proces samotného obrácení*

9.3.1 Popis tématu č. 1: Psychické problémy jako hlavní motiv obrácení

U respondentky B je patrné, že klíčovým motivem k obrácení jsou její psychické problémy. Sama respondentka zmiňuje, že již od dětství začínala přemýšlet o víře. Dle mého názoru to souviselo právě s jejími psychickými problémy, které si potřebovala nějakým způsobem vysvětlit. Od útlého věku trpěla úzkostmi, spánkovou deprivací a kvůli tomu měla i různé halucinace. Na střední škole začaly problémy sílit, a proto i touha jejich interpretace byla větší. Díky otevřenému rodinnému prostředí začala věci řešit alternativní cestou. Přes new age, jógu atd. se časem dostala ke křesťanství a následně do společenství, jež bylo zásadní v dalším vývoji víry. Tomu se budu věnovat níže. „*Já si myslím, že jsem o víře přemýšlela už od dětství, ale hodně se to během dospívání vyvíjelo. Já měla už jako malá všelijaké psychické problémy. A v mém okolí tehdy nebyl nikdo, o kom bych věděla, že to má podobně.*” Při vstupu do společenství začala postupně dostávat odpovědi ohledně svého psychického stavu. Odpovědi v ní vyvolaly zájem prohloubit své znalosti o víře i o svém psychickém stavu a následně je začít řešit a více se k víře připoutat. Víra jí poskytla jistotu i vysvětlení, což bylo stěžejním okamžikem v jejím životě, neboť po dlouhé době přišly odpovědi na neutichající otázky. B najednou pocítila klid, jenž jí tak v životě chyběl. Avšak jen na omezený čas. „*To bylo pravděpodobně proto, že to vysvětlovalo ty mé problémy, a já si konečně nepřišla tak sama. Do té doby jsem všechny své problémy držela v sobě a nikdo o nich nevěděl. Najednou přišly odpovědi na to, proč mám problémy, a co je způsobuje, že jsou to nějaký negativní duchovní vlivy.*” Po střední škole odjela B na rok do zahraničí. Tato informace mne velmi překvapila. Poněvadž B celou dobu popisovala, jak na tom v průběhu střední školy byla psychicky špatně. Trpěla různými úzkostmi, částečně i sociální fobií a najednou se rozhodla na rok odjet pryč. To byl dle mého názoru velký krok v jejím životě

a musel jí dodat sebevědomí, že je schopna tuto výzvu sama zvládnout. Avšak myslím si, že to zároveň muselo určité psychické problémy prohloubit. B zmiňuje, že problémy byly na rok pryč, ale po návratu do ČR se její stav zhoršil. Připadá mi, že na rok své problémy potlačila, aby se mohla soustředit jen na práci a vše ve zdraví zvládla. Utišení pak opět našla ve společenství, kde se ale dle mého názoru vše postupně jen zhoršovalo, neboť se tam na psychické problémy nahlíželo jako na duchovní vlivy. *„Ale potom to spíš bylo, že jsem to trochu všechno hodila za hlavu, protože ty problémy byly trochu lepší, protože jsem byla pryč, část těch problémů byla taky pryč, takže jsem to spíš neřešila, to spíš byly nějaký ty pozitivní věci a vlastně to podle mě mohla bejt ta víra, protože jsem se nescházela s těma lidma, což znamenalo, že jsem to celý někam zašoupávala. Byla tam nějaká osobní víra, ale třeba ta víc společenská, tak tu jsem pak dala někam pryč.“* Byl tam potlačen aspekt racionality, připouštějící fakt, že k psychickým nemocem může docházet i bez duchovních vlivů. B zmiňuje, že po návratu byla více v procesu víry zapojena i ona a nejen společenství. *„No a potom, když jsem se vrátila, tak nejdřív jsem čtvrt, půl roku pracovala a vlastně jsem se dost rozložila psychicky. A pak jsem se nějakým způsobem víc vrátila do toho společenství, jak jsem byla rozložená, ale to jsem byla rozložená, rozložená, rozložená. To působilo tak, že konečně je tam nějaký ten duchovní rozměr, že tam z toho duchovního hlediska víc k něčemu dochází, jako že tam jsem víc já a nejenom, že mi prostě nějak někdo něco říká, takhle to funguje.“* Nicméně z pozdějších odpovědí vyplynulo, že se stále nejednalo zcela o její osobní víru. *„Ale jako ve výsledku...“*. Tímto výrokiem respondentka naznačila, že si je sama vědoma, že o osobní víru se v tu dobu zcela nejednalo. Tu si dle mého názoru vyřešila až později na vysoké škole. Tou dobou zde nejspíše stále dominovaly psychické problémy. Poté nastoupila na vysokou školu, kde došlo k zásadnímu zvratu, jelikož dochází na teologickou fakultu. Byly ji zde ukázány nové pohledy na víru a církevní život, což ji z mého pohledu značně ovlivnilo a změnilo životní směřování. Připadá mi, že zde se i její psychický stav začal postupně lepšit a věci se daly do většího pohybu. Teprve nyní začala své problémy doopravdy řešit a vnímat je z jiného úhlu pohledu. *„Spíš se to začalo měnit, že prostě všechny ty zakořeněný myšlenky, přes tady ty léta mi tam začali ty lidi vyvracet, ani ne tak, že bych to s nima nějak probírala, ale spíš skrze ty různý hodiny. Spíš já jsem v prvéku chodila každou středu na studentský bohoslužby a tam jsem se bavila se spousty lidma a ty měli ty myšlenky úplně jiný a já jsem se poprvý setkla s tím, že to může bejt nějak jinak.“*

1a) Křest jako vyřešení psychických problémů

Křest někdy může být vnímán jako nástroj k vyřešení osobních problémů. Tento pohled spatřuji i u respondenta D. B tedy není jedinou respondentkou, která křest takto vnímala. Oba respondenti si poté uvědomili, že to takto není a ani nemůže být. Křest u B dle mého názoru nebyl vnímán jako přelomová životní událost. Tento iniciační ritus byl pro ni důležitý, avšak z části pozorují, že z dlouhodobého hlediska její problémy zajisté nevyřešil. „*Já se sice nechala pokřtít, ale pak to celý spíš šlo mimo.*” Následoval již zmíněný odjezd do zahraničí, kde psychické problémy zčásti ustoupily. Specifickým faktorem pro B je, že není členem žádné církve a ani v budoucnu to prozatím neplánuje. Dle mého názoru je to následkem špatné zkušenosti se dvěma společenstvími. Více zmíním v další kapitole. „*Jsem pokřtěná, ale nejsem pokřtěná do žádné církve, ale jakoby jsem pokřtěná. Nechala jsem se pokřtít v 19 po maturitě.*” Dovolím si zde zmínit pár podrobností s ostatními respondenty, jichž jsem si povšimla. U žádného respondenta nepozorují specifické zážitky u křtu. Tomuto se vymyká respondentka B, jež zažila alespoň spirituální zážitky mimo křest. Respondent C také jeden zážitek zmínil, ale šlo o jedinou zkušenost. Zde spatřuji souvislost s psychickými problémy, které B má, a které byly obzvlášť v pubescentním období velmi výrazné. Sama B zmiňuje, že tyto zkušenosti nesouvisely se vstupem do společenství. „*Nene u křtu ne, jakoby co jsou pro mě nějaký spirituální zážitky, který vnímám, tak to jsou věci a situace, který vůbec neovlivnily to, že jsem se dostala do toho společenství .. Tyhle zážitky jsem měla už předtím a mám je i potom a mám pocit, že vůbec nesouvisej s tím, že jsem byla v nějakým křesťanským společenství, jako že to nebylo tak, že jsem začala chodit do nějakého společenství.*” Podstatnou zmínkou je hlubší vnímání samotného křtu. „*Já si myslím no (přemýšlení), že tehdy asi jo, tehdy jsem tam asi cejtla, že to pro mě bylo důležitý, a že jsem tam cejtla, že jdu do něčeho nového, ale teďkon zpětně to tak nevnímám, ale jakoby nevím proč, jestli je to tím společenstvím, na který jsem vlastně naštvaná a nebo jestli to bylo, že jsem tomu tehdy dostatečně nevěřila, takže jsem pořádně nevěděla do čeho jdu a neuvědomila jsem si, co to dělám.*” Domnívám se, že se jedná o kombinaci naštvání na společenství a zároveň, že samotný křest nebyl zcela uvědomělý.

9.3.2 Popis tématu č. 2: Společenství jako klíčový faktor

Společenství u B sehrálo velkou roli. Skrz psychické problémy se dostala do nedalekého společenství jejího bydliště. Velkým impulsem byl její otec, jenž se seznámil se zakladatelem daného společenství. Ze začátku společenství B nabízelo vysvětlení a odpovědi

na dlouho nezodpovězené otázky. Časem se však ukázalo, že se její problémy spíše prohlubovaly. „*Táta tehdy víc prohloubil přátelství s našim známým, co se začal modlit za lidi. A dohodli jsme se, že by se mohl modlit i za mě. No a ten známý, zrovna čerstvě zakládal společenství křesťanů z různých církví, co začali věřit trochu jinak. Někteří byli katolíci, hodně jich bylo z KS, někdo byl dřív u Svědků. A tohle společenství se neslo v takovém charismatickém duchu, bych řekla. Hodně se řešila modlitba za uzdravení, démoni, dary jazyků a tak. No a pro mě to bylo takový první velký vysvětlení mých problémů. Protože v tomhle společenství se takové problémy vysvětlovaly jako zatížení démony. Podávala se tam taková jednoduchá, jasná představa o tom, jak svět funguje. byl to takovej jednoduchej uklidňující popis světa. Bylo jasně dáno, co je dobrý a co je špatný. A to bylo v něčem pro mě takový uklidňující.*” V období, kdy problémy nejvíce sílily bylo pro B příjemné zjištění, že zde může být i jiný vliv (zatížení démony). Zároveň jednoduché vysvětlení světa je také jakýmsi utišením. Lidé, kteří trpí psychickými problémy mnohdy vyhledávají alternativní vysvětlení, než dojdou k rozhodnutí zajít k psychologovi či psychiatrovi. Někdy dokonce k tomuto rozhodnutí nedojde. U B tomu však bylo jinak a po návratu ze zahraničí vyhledala odbornou pomoc. Také hrálo svou roli, že i její rodina byla alternativně naladěna a chtěla jít jinou cestou než terapeutickou. Společenství se ze začátku tvářilo jako dobré řešení pro dané problémy. Ovšem časem se ukázalo, že to nelze vnímat takto jednoduše. Psychické problémy a vstup do společenství byly motivem k obrácení na křesťanskou víru. Na vysoké škole B dospěla k názoru, že to nelze takto nechat a začala řešit, co se odehrálo v posledních pár letech. „*A v té době jsem začala chodit za D a řešit to, co se v tom společenství děje, že je to špatně, a že si prostě nemyslím, že je to úplně v pořádku a vlastně jsem se postupně odtamtud dostávala pryč, ale ty rozhovory k ničemu moc nevedly, protože on to vůbec nedokázal přijmout. A teďkon je to tak, že občas když se vidíme, tak se na sebe usmíváme a snažíme se, ale on mě v zásadě úplně odkopnul. Takovým tím milým způsobem, jako že když se mi tam nelíbí, tak ať tam nejsem, ale na to, jak jsme byli takový bratr, sestra totálně navždy, tak najednou „jo vlastně ty se mnou nesouhlasíš? Aha, tak běž, já si tady zase povedu ty ovečky, který se mnou souhlasej a prostě vy, co nesouhlasíte, tak běžte, vypadněte někam prostě.*” Z pohledu B psychických problémů, a i vzhledem k její introvertní povaze je obdivuhodné, že udělala tento krok a vzepřela se autoritě. Chtělo to i určitou sebereflexi a odvahu učinit tento krok. Zde spatřuji posun v řešení jejích problémů. Postupně si začala uvědomovat jednotlivé následky. Jak se ze začátku jevílo vše idylicky a jako pomoc, bylo ve skutečnosti spíše problémem, jenž zašel tak daleko, že B dosud nechce být součástí žádné církve a prochází si hlubokou krizí. Z mého pohledu bylo patrné, že si v době rozhovoru procházela i osobní

krizí, která měla vliv i na její víru. Dle mého názoru postupně jednotlivé nesrovnalosti vyřeší a začne někam docházet, ale je to ještě dlouhý proces, který může trvat i řadu let. Nezklamala se totiž pouze v jednom společenství, ale následně i v dalším, kde se opět setkala s jistým nepochopením. „*A pak postupně přišla taková nechut', že jsem nedokázala chodit ani na ty bohoslužby, vlastně jakýkoli, že to bylo celý hrozně nepříjemný.*” Jak už jsem zmiňovala B se v době poskytnutí rozhovoru nacházela v osobní krizi. Obecně lze u respondentky B pozorovat výraznou závislost aktuálního rozpoložení na vnímání víry. „*A jako kdybych teď kon měla řešit, kde se nacházím, co se týče víry, tak se furt považuji za křesťana, ale jakoby z hlediska toho, že prostě žiju v ČR, kde mi přijde že ty nejstarší nějaký tradice, co se týče víry, jsou křesťanský, ale vnímám to hodně jinak než ty tradiční církve.*” U B jsem spatřovala velkou sebereflexi. Mnohdy se zamýšlí nad svou minulostí a probírá se jednotlivými rozhodnutími, což tolik nepozorují u ostatních respondentů. Může to být i psychickými problémy, které B má a snaží se je stále řešit. Jedno z řešení bylo obrácení se na křesťanskou víru. Nyní je potřeba se vrátit na začátek a podívat se na dané problémy z jiného úhlu pohledu. I B zmiňuje, že si je vědoma podstatného vlivu lidí, kteří jedince k obrácení přivedou, anebo v jejím případě spíše těch, kteří jí otevrou oči. „*Nono, že jsem vnímala, že co se týče toho mého psychickýho stavu, tak když jsem byla ve společenství, tak to vnímám jako nějakou stagnaci toho mého psychickýho vývoje, protože to bylo nastavený na nezdravým pohledu na svět a na nezdravým pohledu na ten psychický problém, že ten pohled nesouvisel s tím samotným problémem, ale byl nastavený na nějaký koncept dobra a zla, kterej s tebou vůbec nesouvisí, takže ty se úplně oprostíš od toho problému a odpovědnosti, že to je jen tvůj problém a řeší se něco, co se vůbec nedotýká toho problému, a tam to celý rok takhle bylo, že tam nedošlo po týhle stránce k žádnému vývoji a byla to jenom stagnace.*”

9.3.3 Popis tématu č. 3: Otevřené rodinné prostředí

Rodina sehrála podstatnou roli v B obrácení. Jelikož je otevřena alternativním cestám, tak hledala řešení, jak B pomoci jiným způsobem. Dle mého názoru byl hlavním impulsem otec, který sám také docházel do společenství a otázkou obrácení se rovněž zabýval. B k němu má blízký vztah. Vnímám zde určité riziko, že ho vnímá někdy až příliš idealisticky a chce se mu v lecčem vyrovnat. „*Ne to ne, a hlavně já jsem měla tehdy ty psychický problémy, takže my jsme potom hledali i nějaký alternativní cesty, takže i oni tomu byli otevření, protože doufali, že nějaká ta alternativnější cesta mi pomůže, že jako tehda jsme ještě moc neřešili nějaký ty terapie, protože se nějak doufalo, že se to dá vyřešit, jinak si myslím,*

ale i když je pravda, že potom jsem nějak začala chodit na terapie, ale ono to moc nefungovalo, protože to byli blbí terapeuti.” Přijetí konverze bylo rozpačité. Poněvadž to souviselo se samotným psychickým stavem B. Nikdo nebyl proti víře, avšak v rodině panovaly určité obavy. Z matčiny strany obavy pramenily především z osobní zkušenosti s rodinou, s níž zcela nevycházela. Zároveň vnímali, že je potřeba něco dělat, aby se B cítila lépe. Dle mého názoru období střední školy bylo pro celou rodinu všeobecně náročné. Nikdo moc nevěděl, co si má počít. Všichni se snažili kolem B našlapovat po špičkách, aby se situace ještě nezhoršila. Zde je patrné, že celý proces obrácení je doprovázen hlavní tématem, psychickými problémy. Proto i pro rodinu bylo náročné samotnou víru vnímat čistě pozitivně. „*No, já si myslím, že to nebylo tak jednoduchý. Já si myslím, že v té době jsem měla ty panický ataky, tak si myslím, že to spíš ostatní lidi zneklidňovalo. Jenom mi to nedávali tolik najevo. Jakože táta tam nějakým způsobem byl a vlastně ho to zajímalo a docela tomu věřil, ale myslím si, že mámu to hodně děsilo, že ji i děsilo prostředí toho společenství, který neměla ráda a u D. (bratr) tomu to taky bylo spíš nepříjemný, že tomu nechtěl moc rozumět a nemá k tomu takhle moc blízko tady k tomu pohledu na svět. M. (bratr) to bylo taky dost., ale ten byl nejvíce otevřenější se mnou probírat, ale myslím si, že stejně on sám měl furt svoje myšlenky.*” Tím že rodina byla zcela otevřená nedocházelo k nějaké přímé negaci jejího rozhodnutí. Navíc i otec absolvoval podobnou cestu. Nyní si myslím, že je situace stabilní a výrazně pozitivnější. Je to i tím, že stav B se v mnohém zlepšil. Pro rodinu nikdy není lehké, když jeden člen onemocní. Především pak, když se jedná o psychické onemocnění. Ve společnosti panuje stále určitá stigmatizace psychického onemocnění. Tím pádem se s tím obtížně pracuje. U B bylo výhodou, že i otec prožil nelehké období. „*U nás v rodině je to tak vždycky, že ti výrazně něco., aby s něčím nesouhlasili, tak to by doopravdy muselo být něco proti jejich myslí, ale nějakým způsobem to přijal jen ten táta, jako vyloženě nějak otevřeně, ale myslím, že pro mámu to byl největší problém, protože ona má osobní problémy s téma známýma.*”

9.3.4 Popis tématu č. 4: Proces samotného obrácení

B uvádí, že samotný proces byl pozvolný. Poněvadž měla spoustu otázek a chtěla nejdříve dostat odpovědi. Avšak z mého pohledu to nebylo zcela pozvolný. Myšlenka na víru byla sice již v dětství, ale pak samotné obrácení proběhlo relativně rychle. „*Nene, nebylo to náhlý. Bylo to hodně pozvolný, já jsem měla hodně otázek ohledně víry a jednotlivých učení a tak. A dost jsem tomu všemu nerozuměla. Docela jsem vzdorovala, ale nebyla jsem tomu nějak úplně nakloněná.*” Ve chvíli, kdy vstoupila do společenství se najednou vše začalo dít rychle. Tento proces sleduji u většiny respondentů. Nejdříve přemýšlení, příprava,

poté rozhodnutí. Pokud se daný jedinec rozhodne vstoupit do společenství následné kroky jako křest atd., už probíhají v rámci jednoho roku. I B měla aktivní konverzi, kdy aktivně a cílevědomě hledala odpovědi na dané otázky. Dodnes se snaží odpovědi na jednotlivé otázky nalézt. B působila, že je pro ni podstatné objevit pravdu, proto je u ní silný prvek sebereflexe a kritického vnímání sebe sama. „*Najednou přišly odpovědi na to, proč mám problémy, a co je způsobuje, že jsou to nějaký negativní duchovní vlivy. A to tě vlastně uklidní a zároveň i zneklidní, protože je to najednou takový celý velký fantasy. Mě to hodně rozproudilo fantazii. No ale, takže po týhleť stránce jo, po týhleť stránce to pro mě bylo takový náhlý.*”

9.4 Výsledky rozhovoru s respondentem C

Výsledná témata, která vzešla ze samotného rozhovoru s respondentem C, jsem opět rozdělila do tří skupin, jež jsou v návaznosti na výzkumné otázky.

Schéma jednotlivých témat

Téma 1: *Životní sinusoidy*

Téma 2: *Rodina jako klíčový faktor*

Téma 3: *Křest*

9.4.1 Popis tématu č.1: Životní sinusoidy

U respondenta C jsou patrné velké výkyvy v jeho procesu obrácení. Prvotním motivem byl přítel, s nímž se potkal na civilní službě. Zde jeho cesta byla započata. I po civilní službě se nadále jednou za rok či za půl rok potkávali a rozmlouvali spolu na téma křesťanství. Zde spatřuji silný impuls. Hezky to definuje sám C, který zmiňuje, že mu to otevřelo obzor. Bylo to prvotní zaseté semínko, jež dál klíčilo. „*Vlastně poprvý, kdy jsem se setkal s někým, s kým jsem na tohle téma vedl rozhovor, tak to bylo na civilní službě. Tam jsem se setkal s mým kamarádem, kterej mě do křesťanství uvedl. S tím jsem se potkával a ta otevřenost se mi líbila a najednou jsem i poslouchal to, co říká a přebíral ty názory a otevřelo mi to ten obzor.*” Cesta k víře byla dlouhá a hodně křivolaká. Pozoruji zde určitou podobnost s B, neboť i u C nacházím silný vliv lidí, jež ho ke křesťanství vedli. Zároveň psychické problémy a otázky, jež ho dlouho trápily. V životě C je velká nevyrovnanost. Příčinu spatřuji ve více aspektech. Matka mu umřela velmi mladá a s otcem se podle vyprávění nebaví. Ani se svým bratrem nemá příliš vřelé vztahy. To vše mohlo napomoci k jeho obrácení. Určitá

touha po ukotvení a jistotě, možná nalezení nového zázemí. Po civilní službě následovala odmlka, během níž C následoval svůj předešlý život. „*No a pak bylo dlouhý období, kdy jsme se neviděli, kdy já jsem se trochu vzdálil od toho, řekněme duchovního rozvoje, kterej započal nebo respektive se to pro mě nějak otevřelo, a zase jsem šel takovou tou bujarou, konzumní, životní procházkou, ale pořád jsem měl pocit, že mi něco chybí, nebo že to není ono, že to pořád nejsem já, že takhle samozřejmě žiju, baví mě to, ale vstupovaly do toho prostě situace, ve kterejch jsem se necejtil, že prostě takhle nejednám. No a tak se zase stalo, tak po pěti, šesti letech, že jsem začal ten duchovní život trochu víc aktivněji vyhledávat.*” Podstatná věta „*řád jsem měl pocit, že mi něco chybí*” tento aspekt zmiňuje i respondentka F. Dle mého názoru “něco chybí” lze sledovat u všech respondentů. Avšak na nevědomé úrovni. Je to podstatný motiv k obrácení. Cítí se v určitých životních ohledech nenaplnění. Životní hledání má společné s respondentkou B. Celoživotní hledání pravdy, hledání té kotvy a jistoty. Nikdy si nebudou svým rozhodnutím zcela jisti. Dané rozhodnutí provází pochyby. Souvisí i s osobností C. Později zmiňuje, že trpí depresemi, jež měly také značný vliv. „*To se započalo někdy, aby jsme se v tom orientovali, tak to bylo někdy kolem roku 2000, takže opravdu je to hodně dlouhá doba, takže celý tady to období je jakýsi hledání a nějaký takový ztrácení, takový ty sinusoidy obrovský.*” Dalším podstatným mezníkem byla rodina, již C vyženil. Tímto tématem se budu zabývat níže. Avšak je důležité zmínit, že v C procesu je B.H. (bývalý farář ČCE, nyní v důchodu) podstatným milníkem. B.H. přiblížil C k víře, a především poté ovlivnil jeho vstup do církve. C stále nebyl rozhodnut, avšak cítil, že sňatek nebude bez požehnání úplný. To všechno jsou jednotlivé dílky puzzle celého obrazu, které vedly k samotné konverzi. „*Kdy jsme se brali se ženou, tak jsem požádal ženu nebo B.H., aby jsme měli civilní obřad, ale s tím že já jsem chtěl, aby nám požehnal, přestože jsem ještě nebyl rozhodnutej vstoupit do církve. Řád to nebylo definitivní, protože pak byly samozřejmě ty obrovský vlny, a asi tak před pěti lety jsem s B. H. začal stýkat víc, to on mě vlastně přivedl k ČCE.*” U C je opět podstatné samostudium a příprava před samotným rozhodnutím a vstupem do církve. Sám C neví, na co čekal takovou dobu. Může zde být důvodem jeho povaha, kdy se snaží nalézt pravdu. Někdy mám pocit, že hledal i určitý klíč k životu, jenž za něj vše vyřeší. „*Ale zároveň to nebylo tak, že já bych tu cestu nehledal. Čili já jsem jako.., mně přišlo, že jsem toho měl hodně nastudováno, hodně takovejch teoretickejch znalostí, ale pořád jsem hledal tu definitivní odpověď, proč bych se měl stát členem nebo i křesťanem, jestli je ten křest tak důležitěj, jestli není důležitý bejt tomu otevřenej a nebo minimálně nemít ten odmítavej postoj.*“ Pozvolný proces byl pro C zcela zásadní. Má obavy, že by pro něj náhlá konverze z důvodu krize nebyla vhodná. Zde to může opět souviset s jeho

osobností, že chce mít vše pod kontrolou a být pevně rozhodnut. Nepřeje si, aby na jeho rozhodnutí působily okolní vlivy, aby se jednalo čistě o jeho racionální rozhodnutí, které pramení z jeho postojů. „*Tím že to nebyla žádná nárazová věc, že to bylo hodně pozvolný, i když se mi v životě jako každému děly nějaký kotrmelce a zásadní věci, tak zároveň to nebylo tak, že bych se najednou dostal do nějakých útrap a najednou konvertoval. To bych považoval, že by mohlo bejt dost zavádějící, takže já jsem měl ty sinusoidy. Já neříkám, že teď jsem nějak pevně ukotvenej, to vůbec ne. Já právě vždycky procházím těma obdobíma, kdy si říkám, že nevím, ale kdyby to byl takovejhle zlom, tak si myslím, že by to v mém případě nebylo vhodné.*”

9.4.2 Popis tématu č.2: Rodina jako klíčový faktor

Jak už jsem zmiňovala výše proces u C byl dlouhý, a ne zcela přímý. Podstatným faktorem, jenž můžeme u C sledovat, jsou lidé. Prvním z nich byl přítel z civilky, který mu otevřel obzory. Následně se přičlenil do rodiny bývalého evangelického faráře, jenž je klíčovým jedincem pro C obrácení. „*No, a protože máme v rodině, já jsem vyženil B.H. (bývalý farář), respektive jeho žena je mojí tchýně příbuzná, je to přes koleno, ale jsou to vlastně jediný příbuzný z tady té strany, takže se celkem vídaj. Takže vlastně B.H. byl ten, kdo mě přivedl do evangelické církve.*” C si s ním velmi rozuměl a mohl s ním podrobněji rozprávět na téma křesťanství a dostávat odpovědi na svoje otázky. Myslím, že zde hrálo roli, že je B.H. bývalý farář a mohl mu vše vysvětlit do hloubky z teologického hlediska. Myslím, že k němu i C vzhlíží a váží si ho. To je také podstatný motiv ke konverzi, když vidí, že v té církvi jsou lidé, kteří mají co předat. „*B.H. má nádhernej projev, takže přestože říká, že už je starý, a že nemůže nic přinést, a že ho nikdo neposlouchá, tak já ho vždycky utvrzuji v tom, že minimálně já ho vždycky poslouchám a hodně respektuji ty jeho názory. Rád si vždycky přečtu nějaký jeho glosy nebo nějaký jeho články k různým situacím nebo tématům, to doopravdy moc rád. Moc si vážím, že mi to dává číst jako jednomu z prvních, a že je zvědavěj na můj názor, což je taky fajn.*” Rodinné zázemí u C bylo ryze ateistické. Tento jev sledujeme pouze u tohoto respondenta. Avšak rodiče ho měli v mladém věku a panovalo zde přátelské prostředí. Myslím, že určitá otevřenost je podstatná pro obrácení jedince. Nemusí to být zaměřeno vyloženě na víru či nějaké alternativní směry. Stačí pouze otevřenost, která jedinci poskytne dostatečný prostor pro hledání vlastní identity a své vlastní životní cesty. „*Striktně ateisté. Rodiče nejsou o tolik starší než já, měli mě hodně brzo, takže ta otevřenost tam byla, ale trošku jiným směrem, spíš takový přátelský, ale tímhle směrem určitě ne, tudy se to neubíralo.*” Jelikož je respondentovi C čtyřicet let, bylo pro něj podstatnější přijetí od

jeho ženy. Žena přijala obrácení na víru s pochopením. Avšak myslím si, že je důležité, že to nebyl náhlý proces, který by se stal ze dne na den. Celou dobu byla C po boku a myslím, že ho podporovala. Už jen to, že dovoluje, aby chodil jejich syn také do kostela a zapojoval se do aktivit společenství značí, že je otevřená a rozhodně nemá žádné předsudky. „*Moje žena je hodně otevřená. Ta je vlastně otevřená tomu duchovnímu rozvoji a vůbec myšlení, i když teda neinklinuje ke křesťanství, tak zároveň má nějaký duchovní život, celkem i rozmanitý, ale zatím ne křesťanství, takže jí to nijak nevadilo ani nezarazilo. Nebyla proti.*” Zaujala mne zvýrazněná věta. Působí to na mne, že by si C přál, aby jednoho dne jeho žena také konvertovala ke křesťanství nebo možná ona sama nad tím uvažuje? Rodinné vztahy jsem už nastínila výše. V konverzi ke křesťanství nehrají žádnou roli a nijak s nimi své obrácení neprobíral. „*Neřešil, protože moje mamča už zemřela, když byla hodně mladá. S bráchou se vídám vzácně, ale samozřejmě to nějak respektuje a s otcem jsem se neviděl hodně dlouho, takže ten v tom nehraje vůbec žádnou roli.*” Dle mého názoru přetřhané rodinné vztahy mohly hrát roli v samotném obrácení. Přestože má C ženu a dítě, tak se mohl cítit opuštěn a mít tužbu po zázemí a jistotě. C zmiňoval, že stále není ukotven, ale myslím si, že víra mu byla jakýmsi ukotvením a poskytuje mu určitý pocit jistoty.

9.4.3 Popis tématu č.3: Křest

U křtu opět sehrál roli B.H., jež ho procesem provázal. C si na základě toho přál, aby mu šel za kmotra. „*No a, tenkrát jsem o tom přemýšlel, a říkal jsem si, že by bylo možná dobrý, kdyby mě pokřtil B.H., když mě k tomu tak nějak přivedl. Moc jsem si to přál, ale zároveň mě B.H. přivedl na to, že to asi není úplně potřeba, nakonec mi byl jakýmsi kmotrem. On už ani neříkal kmotr, protože v mém věku už se tomu asi takhle neříká, i když já myslím, že jo, že se tomu pořád dá říkat kmotr. On teda říká, že byl svědek. B.H. je teda takovej vyběravej v těch slovech.*” Na základě křtu se stal členem ČCE a jak už jsem zmiňovala výše, tak hlavní podíl na tom měl právě B.H. I když dle mého názoru je mu ČCE i svými postoji bližší. Pokřtěný je teprve dva až tři roky. Vnímání křtu mi přijde podobné jako u respondentky B. Váhání, zda křest přinese náhlou změnu či řešení problému. Ovšem to nenastalo. Ani C neprožil žádný spirituální zážitek. Myslím, že zde opět hraje roli osobnost daného jedince. Otázka je, proč spatřuje riziko v mystickém zážitku při křtu? „*No, to je dobrá otázka nad tím jsem přemýšlel a zároveň moc ne, protože jsem se bál. To je i ten důvod, proč jsem třeba váhal s tím, jestli se něco zásadního stane v ten moment, jako jestli se takhle luskně a najednou je úplně všechno jinak, tak to ne, takhle to u mě není, takže žádnéj mystickéj zážitek jsem nezažil a jsem rád, protože já jsem hodně opatraněj tady na to, jako já věřím*”

tomu, že by to šlo, že určitě se ty zázraky dějou. Třeba pro mě osobně, nevím jestli by to bylo dobře, prostě jsou i situace, kdyby ses toho bála a najednou by se ti to obrátilo, takže já jsem vlastně rád, že tam neproběhl žádný takovejhle extrémní zážitek, takže z tohohle mystickýho pohledu určitě ne.” Křest byl pro C zlomovým mezníkem, poněvadž následně začal pravidelně docházet do sboru a začal se zajímat o samotné dění ve společenství. Dle mého názoru je to podstatný zlom, kdy konverze byla započata či dokonána, i když je to nekončící proces. Zde je ovšem otázka, kdy lze považovat konverzi za započatou. „Přesně tak, ta příprava byla hrozně dlouhá. Já jsem o tom měl spoustu teorie a pořád jsem o tom přemýšlel, ale ten skutek pořád ne, vlastně nevím, na co jsem čekal a pak z ničeho nic došlo k nějakému takovému, že už není na co čekat. Já jsem takovej, že chci o tom hodně vědět.” Všechny respondenty pojí pochyby. Krizi zažila jen respondentka B. Ovšem pochyby provází všechna obrácení jedinců. Mnohdy bývají mířeny na svou vlastní osobu, zdali je daný jedinec hoděn například přistoupit k Večeři Páně (zmiňuje respondent A). Není tomu jinak ani u respondenta C. „Krizi vyloženě ne, ale pochybnosti jo. To jsem myslel, že se tím křtem vyřeší nebo doufal jsem v to, ale samozřejmě že to takhle není.” Psychické problémy prožívá i respondent C. Avšak zmínil to pouze jednou a nechtěl to nikterak hlouběji rozebírat. Tyto problémy mohly být dalším aspektem při obrácení. Možný pocit, že víra pomůže deprese vyřešit. Ovšem křtem problémy nezmizly. „Mně vaděj ta hnutí, který reklamujou radost a takovýhle, to já vím, že takhle není a já sám nejsem pořád radostnej a vůbec jako mám deprese a všechno tohle u mně pořád probíhá, to právě nevytizelo tím křtem.”

9.5 Výsledky rozhovoru s respondentem D

U respondenta D mi z analýzy vyplynula čtyři hlavní témata a jedno podtéma. Níže opět uvádím jednoduché schéma pro představu.

Schéma jednotlivých témat

Téma 1: *Křesťanské gymnázium*

1a) *English camp*

Téma 2: *Manželka jako klíčový motiv obrácení*

Téma 3: *Racionální typ*

Téma 4: *Rodinné prostředí*

9.5.1 Popis tématu č.1: Křesťanské gymnázium

Rozhovor s D byl ve spoustě ohledů podnětný a bohatý na dané jevy. Prvním mezníkem, jenž mne překvapil, bylo rozhodnutí chodit na křesťanské gymnázium. D chodil na základní školu, kde v druhé části budovy sídlilo křesťanské gymnázium. Měl sice dispozice studovat na gymnáziu, nicméně rodiče to neshledávali s velkým nadšením. Jelikož se však nacházelo blízko D bydliště, tak rodičům přišlo dobré, že by i nadále chodil pouze pět minut do školy. Chápu primární motiv, že škola sídlí blízko bydliště. Avšak i tak mi přijde pozoruhodné, že rodiče, kteří nejsou praktikující věřící a nemají k tomu nikterak blízko, se rozhodnou dát obě děti na takto zaměřenou školu. Dle mého názoru bylo rodinné prostředí otevřené novým podnětům. Sám D uvádí, že ho rodiče dobře vychovali a předali mu podobné hodnoty, jako mají věřící lidé, proto změna hodnot pro něj nebyla nikterak těžká. Domnívám se, že i díky této výchově rodiče neviděli problém, aby obě děti chodily na takto zaměřenou školu. U D to následně mělo velký vliv na jeho obrácení. Ze začátku to pro něj muselo být náročné, když nevěděl, co ho čeká. Už jen přechod na osmileté gymnázium není lehký, natož s takto specifickým zaměřením. „*Takže jsem tam tenkrát šel dost s obavou, co to jako bude, protože do té doby jsem byl s tátou maximálně tak o Vánocích na mši.*” S ředitelkou školy byl D domluvený, že se případně může vrátit zpět na základní školu, pokud by se mu na gymnáziu nelíbilo. Jeho obava pramenila především z toho, jací tam budou lidé. Na základní škole se věnoval fotbalu, což byla jeho velká náplň života. Báł se, že na křesťanském gymnáziu nenajde spolužáky, kteří budou stejně sportovní. Ovšem opak byl pravdou. „*Hrál jsem tenkrát hodně fotbal, tak jsem si říkal, ty křesťani jenom seděj v kostele a nebudou sportovat, takže jsem se bál, co to bude a ono sranda, že nastalo to, že jsem na základce byl v hrozně nesportovní třídě. Byl jsem tam jedinej větší fotbalista, vlastně jsem si na tom tak trochu základal (smích) a teď jsem přišel na ten gympl a tam jsme nakonec vytvořili třídu, že co rok to jsme vyhráli všechny možný turnaje, prostě nejvíc sportovní třída, a vlastně doted'ka máme futsálověj tým. Nakonec to byla ta nejsportovnějši třída, jakou bych si mohl představit.*” Z vyprávění to na mne působilo, že celkově D potkal na gymnáziu blízké přátele, kteří měli nevědomý vliv na D obrácení. Fotbal, společné akce a mnoho dalšího, ukázal D křesťanský svět z jiné perspektivy. Díky gymnáziu se mu otevřel nový pohled na křesťanství. Řekla bych, že hrál roli i jeho mladý věk (okolo 12 let). V tomto věku se pubescentům utváří hodnoty, postoje a vlastní identita. Jsou tvární a otevření novým podnětům. Zde spatřuji, že se mohl jednodušeji nechat ovlivnit. V tomto věku sice neuvažoval, že by konvertoval, ale byly to postupné krůčky, jež vedly k samotnému obrácení. Opět se i u D setkáváme s vlivem lidí. „*Myslím si, že taky bylo důležitý, že tam nebyl nikdo jako vyloženě odpudivej*

během těch hodin náboženství a spoustu tady těch kazatelů lomeno kněží byli dobří, jako že byli řekněme velmi autentický, přitom lidsky sympatický.” Vliv lidí nemusí působit jen přímo, např. kamarád, blízký člověk, farář, atd. Podstatný je i nepřímý vliv. D si později mohl vybavit, že všichni lidé, se kterými se potkal, byli sympatičtí a nikterak zvláštní. Myslí, že tato zkušenost je klíčová při vstupu do společenství. D nemusel mít strach, s kým se tam potká a jaké to bude. Z vlastní zkušenosti věděl, co za lidi do církve dochází. *„To bylo i tím, že u spolužáků jsem to přirozeně viděl, že většina z nich v tom vyrůstala a hlavně jsem si rozbil ty stereotypy, jako že všichni, co jsou věřící, musí být hodný, slušný a nic jiného nedělat. Vlastně jsem poznal, že ty největší sigři byli z těch echt katolickéjch rodin, a tak se mi díky tomu hezky rozbily ty stereotypy.*” Rozbití stereotypů také napomohlo při pozdějším obrácení na víru. D už si byl vědom, jak to doopravdy je, a setkal se s autentickou vírou svých spolužáků. Přijde mi pozoruhodné, že v takto útlém věku už měl vytvořené stereotypy na věřící lidi. Na druhou stranu je pravda, že už na druhém stupni základní školy si pubescentní jedinci tvoří své názory, ale zároveň mají z domova přejaté pohledy, které postupně přijímají či odmítají. Pokud rodiče vnímají věřící lidi jako slušné a hodné, tak je pak pochopitelné, že jim nevadilo dát děti na takto zaměřenou školu. Mohlo to být pro ně i určitým uklidněním, že děti v pubescentním období nebudou způsobovat různé problémy. Zároveň sám D zmiňuje, že dobré chování bylo silným aspektem v rodičů výchově. V průběhu gymnázia se setkal s povinným předmětem náboženství, který byl rozdělený na pokročilé a méně pokročilé. Zde shromáždil informace, jež pak dále využil v přípravě na manželství a křest. *„Řekl bych, že to nebylo úplně špatný, necejtíl jsem tam nějaké extra tlak. **Já jsem docela takovej přizpůsobivej, takže jsem to nebral nějak špatně.** Sestra potom taky šla na tenhle gympl, ale ta byla víc taková vzdorovitější, pro ní to možná bylo horší, ale pro mě to nebyl problém.*” Podstatné bylo, že D nevnímal nijak negativně hodiny náboženství či chování na mše. Postupně se seznamoval s jednotlivými aspekty víry. Avšak ze začátku to pro něj nebylo jednoduché. *„Seděl jsem tam se spolužáky, kteří taky nebyli věřící a vůbec to neznali, takže jsem tam byl dost nesvůj z toho, co se tam děje a tak. Ale nijak jsem se tomu nebránil a nějak jsem to vstřebával a **vždycky říkám, že to celé bylo příkladem těch ostatních.** Já jsem nijak neuvažoval, že bych nějak vyloženě konvertoval nebo něco, **ale spíš jsem si prorost do toho podhoubí.**”* Přímý vliv lidí je opět podstatným motivem. Klíčová je poslední zmínka, že si „prorost do toho podhoubí”. Řekla bych, že to má souvislost s D osobností. Sám výše zmiňoval, že je přizpůsobivý. Tím, že neměl problém ani s konverzí hodnot, tak to pro něj nebyla žádná změna. Osm let v křesťanském prostředí sehrálo svou roli. Avšak je pravda, že sestra byla vzdorovitější a tolik do daného prostředí “neprorostla”. To však

zase souvisí s danou osobností jedince. Tato věta je zásadní v budoucím prožívání víry, kdy D zmiňuje, že mu občas slovo věřím přijde moc silné a nahrazuje si ho sám v sobě doufám. Poslední, co bych v této kapitole chtěla zmínit je D žena, již potkal na střední škole a je hlavním motivem k jeho obrácení. „*No, a na gymplu jsem měl dobrou kamarádku, která byla moje spolužačka ze třídy, nyní je to vlastně moje žena. Po gymplu jsem šel na vejšku a po vejšce jsem začal chodit se svou budoucí ženou, když jsme spolu začali chodit, tak jsem zároveň s ní začal chodit v neděli do kostela.*”

1a) English campy

Dalším důležitým mezníkem v D obrácení je English camp. Kamarád v půlce studia přišel s nápadem, že by mohli jet společně na English camp. Nakonec se z toho stala tradice a jezdili tam opětovně každý rok na týden i na vysoké škole. Občas tam jezdí i nyní. Sám D zmiňuje, že je to evangelizační akce, a že na to ty evangelické církve jsou nejspíš lepší. Zde shledávám pozoruhodným, že D jezdil osm let na evangelizační akci, a přesto se rozhodl vstoupit do katolické církve. Dle mého názoru to primárně souvisí s D ženou, která pochází z katolické rodiny, tudíž bylo logické vstoupit také do katolické církve. Avšak sám D uvádí, že mu v závěru je katolická církev bližší. Na samotné rozhodnutí vstupu do katolické církve to nejspíše nemělo příliš vliv. Přestože zpětně nad tím, proč se rozhodl vstoupit do katolické církve, uvažoval. Primárním faktorem byla žena. Avšak i on sám ze svého pohledu hledal odpověď, zdali je pro něj katolická církev vhodná. Trochu na mne jeho odpověď působila spíše jako obhajoba, proč katolická církev. Spatřuji tam především vliv ženy, a že on na samotné rozhodnutí neměl příliš zásadní vliv. Opět to může korespondovat s jeho osobností, s tím, že je přizpůsobivý. I v tomto rozhodnutí se podle mne přizpůsobil. Pokud by si našel manželku s odlišným vyznáním v rámci jiné církve, tak by dle mého názoru neměl problém do ní vstoupit. „*Trošku jako, to nevím jestli zpětně, nebo jestli to bylo už předtím, že to bylo úplně logický, ale když jsem si jako říkal kam, tak jsem si řekl když už tak už, protože mě vždycky trošku přišlo, že v tom CB to bylo někdy až moc rozvolněný. Že jsem tak jako moc nevěděl, že každé si to trochu myslel jinak a každé si to tak trochu jinak vykládal, ale v tý katolický církvi byly prostě ty názory trošku jasnější, i když ty názory uvnitř jsou taky různý. Je tam jasná hierarchie a jasný řády, tím, jak je to veliký, tak je to svázaný téma všema konvencema, což má i svoje nevýhody.*” Na English campu D podnikl své první kroky k hlubšímu poznání víry. Zde se D nebál diskutovat o různých otázkách víry. Večery byly vyhrazené na úvahy a byly v tomto ohledu dost podnětné. Myslím, že English camp byl jakýmsi druhým krokem v cestě obrácení. Na škole se D naučil teoretické znalosti o víře

a církvi. Avšak druhý krok byl v lecčem podstatnější. Poněvadž on sám se tomu vědomě otevřel. „*O těch věcech jsem se nějak začal bavit a řešit je, tak to bylo na těch English campech, že v rámci té katolický církve ty kamarády, co jsem měl, tak jsme občas byli na nějakých akcích, to jsem měl jakoby ty vzory, ale vyloženě ty rozhovory mě donutily nad tím uvažovat a diskutovat a to bylo právě na těch English campech.*” Dle mého názoru je pozoruhodné, že D má nejintenzivnější zážitek s vírou v jiné církvi. Z rozhovoru to na mne působí, že to bylo především díky tomu, že na English campu cítil důvěrnou atmosféru a díky tomu se nebál otevřít. Určitou roli mohl hrát věk, kdy na dané English campy jezdil. V tomto období byl ve fázi hledání své vlastní identity a byl plně otevřen novým podnětům. Dalším aspektem může být, že když se poté nechal pokřtít a vstoupil do katolické církve, tak už nikam příliš nejezdil. Následně po křtu se hned oženil a věnoval se své rodině. Avšak otevřely se mu tam dveře k uvažování o víře. Nejpodstatnějším faktorem však byla angličtina. Při rozmlouváním v jiném jazyce cítí, jakoby měl druhou osobnost, a díky tomu nemá problém mluvit i o intimnějších tématech. „*Prostě v angličtině jsem schopen mluvit o věcech, už jenom proto, že je to jiným jazykem, třeba v češtině bych se o tom nebavil. Nejsem tak svázaný a zároveň to byli lidi, který jsem znal jeden tejdén na English campu. Bavili jsme se o tom, že se budeme vídat, jenže některý přijeli třeba až zase další rok. A ty English campy byly takový intenzivní, vždycky když jsem přijel, tak jsem byl fakt paf. Tam to byl takovej únik z reality, silná atmosféra toho kolektivu, takže ty večerní diskuze tam byly hrozně hluboký a rozvíjející.*”

9.5.2 Popis tématu č.2: Manželka jako klíčový motiv obrácení

Z rozhovoru je patrné, že klíčovým motivem obrácení byla u D jeho manželka, jež je praktikující katolička. Dle D slov by se on sám nerozhodl konvertovat a následně podstoupit přípravu na křest a vstup do církve. Zůstal by jakýmsi sympatizantem a i nadále by se stýkal s věřícími přáteli. S tímto výrokem souhlasím a myslím, že by tomu doopravdy tak bylo. Na druhou stranu měl možnost si najít ženu i mimo věřící prostředí, pokud by k tomu neměl blízko. Gymnázium a English camp v něm zasely určitý zájem o víru. Dále je pravda, že s tímto křesťanským prostředí byl dlouhá léta v úzkém kontaktu a utvořil si tam ty nejbližší vazby. Zároveň to bral to jako přirozenou součást vztahu, poněvadž se s tím potkal ve škole a nebylo to pro něj nic neobvyklého. „*Já si myslím, že kdybych asi nechodil s věřící holkou a potom bych si jí nechtěl vzít, tak bych třeba byl sympatizující, ale asi bych neměl vyloženě tu motivaci projít si tou přípravou, nechat se pokřtít a tak. Vlastně nevím, jestli bych měl tu vůli se k něčemu rozhoupat, protože já jsem takovej línej.*” Osobnost u tohoto

respondenta hraje značnou roli. U všech mých respondentů se jejich osobnost odrážela v samotném procesu konverze. Avšak D sám to nejvíce zmiňuje a propojuje. Dle mého názoru osobnost spolu s vlivy lidí jsou nejzásadnějším aspektem při obrácení. Stále z toho vyplývá, že motivem ke konverzi byla jeho žena. D sám není zcela vyhraněn a sám zmiňuje, že by byl spíše pouze sympatizantem. Jako důvod uvádí lenost, ale myslím, že zrovna u procesu konverze se tato vlastnost společně neslučuje. Pokud člověk ví, že je věřící a chce být členem církve, tak mu nestačí pouze sympatie. Domnívám se, že pouze lenost nezapříčiní nedokončení procesu konverze. Stejně jako u respondentky B i u D spatřuji silný prvek sebereflexe a logického myšlení. Ve výrocích ohledně manželského života spatřuji prvky pragmatického myšlení. „*No vlastně to bylo o tom, že bylo jasné, že pokud já bych to neměl vyhraněný a manželka byla věřící, tak stejně děti by byly vychovávány jako věřící a bylo to i logické, že já jsem stejně do toho kostela chodil. Řekněme, že jsem s tím i dost souhlasil a teď kon to bylo jenom o tom, že by byla škoda, kdybychom měli neúplnou svatbu se všema svátostma. Jenom kvůli tomu, že jsem se nestihl pokřtít, takže jsme to vlastně ten rok před tou svatbou nakonec stihli.*” Souhlasil, ale nebyl stále zcela přesvědčen. Myslím, že i nyní jsou ve spoustě věcech i ohledně jeho víry jisté prvky pochyb. „*Co kdy mě asi k tomu vedlo, tak to že manželka je věřící. To ovlivnilo, jestli bych měl být věřící nebo ne.*”

9.5.3 Popis tématu č.3: Racionální typ

Proces konverze u tohoto respondenta byl pozvolný po celou dobu. Žádné zvraty a výkyvy u něj nesleduji. Nejdříve se se vším teoreticky seznámil na gymnáziu. Poté rozvinul svou osobní víru na English campech. A následně si na vysoké škole vzal svou manželku. Nespátřuji u něj žádné výkyvy ani nyní. „*Já už jsem v tom taky osm let byl, takže jsem jako věděl do čeho jdu, nebylo to ze dne na den.*” Neprošel si žádnou výraznou krizí. Avšak zmiňuje, že nyní má „krizi” s aktuálním prožíváním a primárně se zpovědí. „*Nevadí mi si tady takhle povídat, ale nějak obecně nerad povídám o svých věcech, tohle беру jako pozitivní, že o tomhle povídám, to klidně, ale nerad povídám o svých pochybeních, a co je na mně špatně a to si přenáším na ty zpovědi.*” Problém především spočívá v nedůvěře ve zpovědní tajemství. Kněží jsou vázání zpovědním tajemstvím, přesto má D obavy, že jej nedodrží. Na základě toho má problém se zcela otevřít. Myslím, že většina lidí nerada mluví o svých pochybeních a co je na nich špatně. Avšak zde spíše spatřuji překážku, že na základě toho není D schopen jít ke zpovědi. Zpověď je podstatná součást katolické víry. Není to tak, že by k ní vůbec nechodil, ale dle mého názoru nesdílí vše tak, jak by měl. „*To vidím prostě katolická mafie, ještě skautsko katolická mafie, ještě manželka je skautka, takže se prostě*

znaj všichni (smích). Takže mám z toho ty zábrany se tomu nějak otevřít, i když vím, že je to iracionální, ale spíš je to o tom se dokopat. Já jsem hroznej v tomhle se někam dokopat.” Je to v tomto případě doopravdy o tom se k tomu dokopat? Opět zmíněná lenost. Mně se toto stále neslučuje s vírou, v tomto případě se zpovědí. Spíše v tom spatřuji, že s tím D. má potíž. Jednak kvůli mluvení o svých chybách, ale i problému s důvěrou. Zde bych se opět vrátila k myšlence, že žena sehrála podstatnou roli při výběru společenství. I když D zmiňuje, že i pro něj je to bližší volba. U katolické církve spatřuje více překážek. Avšak je schopen si je obhájit. Jelikož je D spíše racionální typ, tak ani on neprožil žádné exatické stavy u svého křtu. *„Jako silný zážitek to jakoby byl. Já nejsem zrovna nákej, jak bych to nazval, nějaký velkej prožívač, že bych nějak brečel a podobný věci. To doopravdy málo co mě rozbřečí, možná když prohraje Slavie (smích), ale jinak jako no.., Jako bylo to silný. Bylo skvělý, že tam byla spousta lidí a ted'kon ten kněz ještě byl tak tradiční. Ten den nebyl nikdo jiný pokřtěný, ale byli tam jako lidi, kamarádi a tak. Bylo to jako moje, **moje slavnost.**”* Poslední věta mne překvapila. Poněvadž D o sobě mluvil jako o introvertovi, a že není prožívající typ. Ten den byl doopravdy jen o jeho křtu, takže to pro něj zároveň muselo být náročné, pokud je introvertní. Zároveň zmiňuje opak. Dle mého názoru křest považuje za zlomový a významný zážitek, tudíž v tomto případě mu bylo nejspíše příjemné, že to byla jeho slavnost. Další důvod, který mne napadá je rodina D. Poněvadž jeho rodiče si myslí, že to stejně dělá spíše kvůli svojí ženě. Možná to tedy byl důkaz, že to myslí vážně. Aby i okolí to začalo považovat za důležité a doopravdy jeho přesvědčení.

9.5.4 Popis tématu č.4: Rodinné prostředí

Rodinné prostředí spatřuji jako důležitý podnět pro D konverzi. Jelikož jeho rodina byla nejspíše otevřená a nechala D si na svět udělat svůj názor. Důležitým faktorem bylo křesťanské gymnázium. Přijetí od rodiny bylo kladné. *„Máma asi měla trochu obavu, jestli jí někdo nekrade jejího syna, což ale souvisí s tou svatbou (smích), ale jinak vlastně nevím, táta je takovej né extra povídací, ale zas.. rozhodně, že by mi v tom někdo bránil to ne.”* Rodiče jsou sice otevření a vše přijali, avšak i tak měly otázky ohledně D víry. Měli pochyby, zdali to spíše není rozhodnutí na základě manželky. Nedovedou si představit, že tomu doopravdy věří. Zde mne napadá otázka, zdali k tomu mají nějaký důvod. Měli v průběhu nějaká vodítka, která je na tuto myšlenku přivedla? Nebo si to čistě nedovedou představit, že někdo sám od sebe dobrovolně konvertuje ke křesťanství? Dle mého názoru je to kombinace obou těchto aspektů. Sám D si tím není jistý a zmiňuje: *„No jako věřím, já si vždycky u spousty*

věcí, když si je nemůžu racionálně vysvětlit, tak si vždycky říkám, no věřím, to vlastně znamená doufám. Já teda doufám, že to tak je, když mi to věřím přijde moc silný, tak si to věřím přeložím, když říkám to věřím, například ve Vyznání víry, tak si tam představím doufám, třeba tomu jako nevěřím nebo jako..” Může zde být souvislost s racionální povahou D, jež mu nedovoluje věřit v něco, co si nedokáže rozumově obhájit. Anebo si stále není jist svou vlastní vírou. Dle mého názoru je to pro něj spíše náročné racionálně pojmout a vysvětlit. *„Myslím si, že jako konvertitu to donutí o tom všem uvažovat, vším si projít, že to není jako automatický, musíš si to vlastně všechno obhájit.”* To samé zmiňuje respondentka F. Pro konvertitu není jednoduché si projít tímto procesem a následně si vše obhájit před svým okolím. Mohou zde být častější otázky ohledně víry než u lidí, kteří se narodí do věřící rodiny. Okolí to u nich přijme jako součást jejich identity. Avšak u konvertity je to velká změna, které vede k mnoha otázkám a pochybám, co zatím stojí. Co je tou motivací pro tento čin? S tím souvisí i změna hodnot. U D tento proces příliš neproběhl, poněvadž v jeho rodině se slušné chování považovalo za jakýsi základ. *„Manželka třeba říká, že nás vlastně velmi dobře vychovávali, jako extrémně slušný.”* I okolí vnímalo, že D je dobře vychován. *„To jsou takový bonmoty, že jeden můj kamarád z takový tý echt katolický rodiny, taky spolu fotbalista, tak vždycky říkal, že jsem křesťanštější než všichni katolíci ze třídy. To bylo i tím, že já jsem byl takový zakřiknutější, hodnej a respektoval jsem všechny ty pravidla, oni byli takový ty sígři.”* Změna hodnotové orientace pro něj doopravdy nebyla problém. Jediná respondentka E zmiňuje, že se jí zcela změnilы hodnoty. To však dle mého názoru souvisí s jejím mladým věkem (16 let), kdy všeobecně dochází k transformaci hodnotové orientace. K lehké změně hodnot došlo dle mého názoru ještě u respondenta C, jehož život byl ve velkých křivkách. Avšak nebylo to nic zásadního. Pro ostatní respondenty hodnoty zůstaly podobné nebo se pozměnily jen nepatrně. Důsledkem může být i osobnost daných jedinců. Všichni jsou spíše introvertní a velmi dobře vychovaní. Zde spatřuji, že to může být následek mé sociální bubliny, ze které byl vzorek respondentů sbírán. D opět zmiňuje vliv lidí, jež člověk potká. *„Stejně je to o tom, jestli člověk měl tu příležitost, jestli měl to okolí a zázemí, protože jsi se někam dostala nebo nedostala.”* Tento názor zastávají všichni mí respondenti. Dle mého názoru to má velký vliv a u mnoha konvertitů v ČR to tak doopravdy je. Samozřejmě se to nedá takto jednoduše generalizovat. Avšak určité působení to má spolu s dalšími faktory, jako je osobnost, otevřenost daného jedince, rodinné zázemí a vzdělání.

10 Limity výzkumu

U své bakalářské práce spatřuji hned několik limitů výzkumu. Prvním limitem jsou široce definované výzkumné otázky. Při analýze jednotlivých rozhovorů pro mne bylo náročné pojmut všechna témata a zároveň udržet linku, aby vše zůstalo přehledné.

Druhý limit pozoruji v samotném vedení jednotlivých rozhovorů. Po přepisu a následné analýze jsem viděla prostor pro kladení dalších otázek, jež by více podrobněji odpovídaly na dané téma. Nejvíce tento jev pozoruji při vedení prvních rozhovorů, kde hrála roli i značná nervozita a nezkušenost. V prvních rozhovorech spatřuji i největší zasahování z mé strany do vyprávění. Při přepisu pilotního rozhovoru jsem tento aspekt zaznamenala a snažila se na něj dávat větší pozor.

Třetí limit mé práce souvisí s výběrem výzkumného vzorku. Ve výběru jednotlivých respondentů se částečně odráží má sociální bublina. Poněvadž byli dotazovaní vybíráni metodou snowball. Tato metoda nezaručí, že jedinci budou vzdálenější od mého prostředí. Avšak zároveň v tom spatřuji určité pojitko mezi danými jedinci, díky němuž lze sledovat podobnosti mezi dílčími respondenty. Jako příklad lze uvést vzdělanost jednotlivých respondentů. Všichni respondenti absolvovali či studují na vysokých školách. Jedna z respondentek má doktorský titul a další dva respondenti si ho nyní dodělávají. Nejmladší z dotazovaných studuje prestižní pražské gymnázium.

Dalším limitem mé práce je samotný rozsah textu. Vzhledem k tomu jsem se rozhodla udělat interpretaci pouze čtyř ze sedmi rozhovorů. První rozhovor sloužil jako pilotní a zbylé dva nebyly dostatečně bohaté na specifické faktory. V obou rozhovorech se opakovaly aspekty, jež byly zmíněné u výše uvedených. Domnívám se, že jednotlivé interpretace byly provedeny dostatečně do hloubky a tím poukázaly na jevy, jež jsou společné pro všechny respondenty a zároveň na specifické aspekty pro daného jedince. U všech respondentů se vyskytují další témata, jež by bylo možné dále rozvést a interpretovat.

Poslední limit, který bych zde chtěla zmínit je má osobní víra. Přestože jsem se snažila od daného tématu zcela oprostít, tak to nikdy nelze úplně. Dle mého názoru by vedení rozhovoru, analýzy i interpretace byly značně odlišené, pokud by daný výzkum vedl nevěřící jedinec. Avšak zároveň v tom spatřuji i určité výhody. Domnívám se, že jsem díky tomu byla schopná se více vcítit do jednotlivých respondentů. Dalším faktorem, jež spatřuji jako kladný je i větší pochopení dané problematiky. Určitě by bylo podnětné udělat stejný výzkum z pohledu nevěřícího.

11 Diskuze

V rámci této kapitoly bych ráda uvedla jednotlivé aspekty, které vyplynuly z mé bakalářské práce ve spojitosti s teoretickou a praktickou částí a vzhledem k mým výzkumným otázkám.

První kapitola teoretické části se zabývala pojmem konverze. Na tento pojem se váže i má výzkumná otázka ohledně procesu obrácení. Při analýze rozhovorů jsem zjistila, že je náročné přesně definovat, **kdy lze konverzi považovat za započatou**. Samotní respondenti to ve většině případů charakterizují křtem či vstupem do společenství. Avšak už předtím evidují určité vlivy, které je k samotnému obrácení mohly vést. Někdy tyto vlivy mohou být **nevědomé a jindy vědomé**. Například respondentka F zmiňuje, že na ni mohlo nevědomě působit čtení z Bible, když byla na soustředění s pěveckým sborem. Tyto vlivy mohou sahát až do raného dětství. K tomu se váže i náhlost či pozvolnost konverze. Šest respondentů prožilo spíše **pozvolnou konverzi** a pouze jedna respondentka prožila **náhlé obrácení**. Avšak u některých respondentů to dle mého názoru nebyla pouze pozvolná konverze. Například respondent A se dlouho předtím, než vstoupil do společenství zabýval teoretickými znalostmi o víře a církvích. Následně se rozhodl pro vstup do církve a během roku se mu změnil život od základu. Vše najednou bylo náhlé a nečekané. Zde spatřuji kombinaci obou typů konverzí. Domnívám se, že to nelze takto jednoduše definovat. Na náhlou konverzi u respondentky E mohlo mít vliv pubescentním obdobím, ve kterém se v současnosti nachází. S konverzí se u mladých adolescentů můžeme setkat velmi často. Je to celkově spojeno s rozvojem jejich osobnosti. Erikson toto období nazval jako **hledání či budování vlastní identity proti konfúzi rolí**. Období adolescence provází mnoho **krizí**, které samotné konverzi také napomáhají (Říčan, 2007). U této respondentky lze její případ interpretovat pomocí *teorie přimknutí*, kterou jsem uváděla v teoretické části. Náhlý proces se odehrává u lidí, kteří si v raném dětství nebyli schopni bezpečný a bezproblémový vztah utvořit. Proto u nich dochází častěji k náhle konverzi, poněvadž si narušený vztah kompenzují náboženstvím (Granqvist a Kirkpatrick, in Říčan, 2007). Tato respondentka měla komplikovaný vztah se svými rodiči. Její rodiče měli mezi sebou velký věkový rozdíl. Její otec byl spíše ve věku dědečka než otce a navíc má komplikovanou povahu. Utvořila si velmi vřelý vztah i s farářem, ve kterém dle mého názoru spíše spatřuje svého otce. Dalším aspektem konverze dle J. T. Richardsona (1985) je dělení na aktivní a pasivní konverzi. **Aktivní** konverze je definována cílevědomostí a aktivitou daného jedince v procesu obrácení. Na **pasivní** konverzi má vliv nevědomí či vnější psychologické vlivy. Aktivní konverze je spíše pozvolná, zatímco pasivní konverze je spíše náhlá (J. T. Richardson, 1985, podle Halamy 2006). Moje

pozorování potvrzuje toto tvrzení. Avšak u jednoho respondenta nekoresponduje pozvolná konverze s aktivitou. Daný respondent byl spíše pasivní, a i tak jeho konverze byla velmi pozvolná. Aktivitu nesledují pouze v procesu obrácení, ale i poté, když daný jedinec začne docházet do společenství. U všech respondentů, kteří se rozhodli vstoupit do společenství sledují pozoruhodný jev. Všichni tito jedinci chodí pravidelně každou neděli do kostela a vynechají pouze v případě nemoci či dovolené. Tento jev mne velmi zaujal a myslím, že zde je prostor pro další výzkum. Domnívám se, že u věřících, kteří se narodí do věřící rodiny, takto pravidelná docházka nebývá. Tento faktor by šel zkoumat pomocí kvantitativního výzkumu a mohl by přinést nový pohled na rozené věřící a konvertity. Posledním aspektem u konverze je vnitřní a vnější konverze. H. N. Malony (1990, podle Halamy, 2006) uvádí, že **vnitřní** konverze se týká změny nahlížení na svět, a především změny v postojích a názorech daného jedince. **Vnější** konverze je spíše o členství v nějakém společenství či skupině. Z analýzy rozhovorů lze sledovat, že se nejčastěji jedná o kombinaci těchto dvou aspektů. Z výzkumu mi vyplynulo, že osobnost a vývojová fáze daného jedince hrají roli při samotném procesu konverze. Daný proces ovlivňují i jednotlivé krize či pochyby.

Cílem mé práce bylo zjistit motivaci jednotlivých respondentů ke konverzi ke křesťanství. Při analýze a interpretaci jednotlivých rozhovorů jsem opět zjistila, že není jednoduché přesně říci, co je tou danou motivací k obrácení. Zde spatřuji i určitý limit svého výzkumu. Měla jsem se přiměřeně zeptat na danou motivaci. Avšak i tak to na mne působilo, že sami respondenti si nejsou zcela jisti. Určité motivy se však opakovaly. Nejčastěji zmíněným byl vliv lidí. Ať už přímo či nepřímo. Respondent D a respondentka F zmiňovali, že mají pocit, že konverze na víru je především o tom, koho v životě potkáme. U respondenta D byla nejpatrnějším motivem jeho žena. J. Lofland a N. Skonovod (1981, podle Václavíka a kol., 2008) zmiňují tzv. *citový motiv*. Díky emočním vazbám konvertity na své blízké mnohdy dochází k tomu, že převezme víru svých přátel či blízkých. Tento motiv zcela vysvětluje obrácení respondenta D. U respondentů A, B, C a F sledujeme silný prvek samostudium. U některých je to patrnější než u jiných. Například u respondenta A to byl klíčový faktor. Dalším motivem, který uvaděl J. Lofland a N. Skonovod (1981, podle Václavíka a kol., 2008) je *intelektuální motivace*. Pomocí této motivace dochází k výkladu světa podle nové optiky. Dochází k ní skrze četbu knih, navštěvování přednášek, sledování dokumentů a dalšího. Dalším opakujícím se motivem bylo, že respondenti měli před obrácením stále pocit, že jim něco chybí. Tento jev se opět projevoval přímo či nepřímo. Někteří jedinci vyloženě zmínili, že jim v životě něco chybělo, ale u některých to vyplynulo při analýze

rozhovoru. Tato potřeba byla uspokojena posléze při vstupu do společenství či při uvědomění si své víry.

Díky paní profesorce Vágnerové jsem měla možnost nahlédnout do rozhovorů s lidmi bez domova, kteří se díky víře dostali z ulice a ze závislostí. Pojítkem mezi touto skupinou lidí a mými respondenty je potřeba jistoty. Tato potřeba je podstatná pro všechny jedince. Tuto jistotu konvertité nalézají ve víře v Boha. Další podobností je potřeba ukotvení. Nalezení zázemí spatřuji jako silný motiv ke konverzi. S tím související potřeba někam náležet být součástí nějaké skupiny. Poněvadž společenství se může stát jakýmsi ekvivalentem rodiny (Říčan, 2002). Kdybych měla dané motivy/vlivy shrnout, tak jsou jimi: vliv lidí, psychické problémy, potřeba jistoty, ukotvení a zázemí a postrádání něčeho. Pro příklad zde uvedu výpovědi samotných respondentů. *Přidat citaci s bezdomovci a porovnání.*

„No a já jsem zjistila všechny tyhle pochybnosti. To že mi přijde, že to dostatečně nefunguje a cítila jsem to i na sobě. Cítila jsem, že i v mých přátelských vztazích na tý vysoký. Jinak jsem za sebou měla ten rozvod rodičů, to bylo když jsem byla malá, byly mi dva roky. I s otčímem se mamka rozvedla, protože ten vztah taky nebyl nějak úplně slavný, takže vlastně druhý takovejhle rozpad rodiny, takže jsem vnímala takovou nejistotu v tomhleto a potom zase v tý naší partě, tak tam se taky začli rozcházet ty kamarádi. Já jsem se taky rozešla se svým přítelem, se kterým jsem myslela, že budu žít, my jsme spolu chodili několik let, takže zase pro mě taková rána. Já jsem nějak věřila, že to bude dobrý. Nijak jsem se nehroutila v těch 23 - 24, když byl ten rozchod.“ Respondentka F

„Nebo spíš takhle, jak to máš v sobě rozbouřený, tak chceš prostě něco, co by tě nějak uklidnilo, nebo tak, tak já nevím, já se v tom ztrácím.“ EX08⁸

„No dodat, asi to nejdůležitější, co si o tom všem myslím je, že aspoň pro mě a věřím, že se to týká každého, je to osobní setkání s Bohem, kdy člověk najde nejenom svoji hodnotu, ale vůbec má tak silnou oporu, že to nelze ničím na světě změnit, zrušit, že i kdyby mě opustili všichni lidé na světě a stalo se cokoliv, tak Bůh mě nikdy neopustí a v tom mám takovou jistotu, že to mi dává vůbec jako víru, že všechno se dá.“ EX06⁹

Poslední, co bych zde chtěla zmínit je prožitek křtu. Žádný z mých respondentů při tomto aktu neprožil extatické stavy. Zde spatřuji výrazný prvek osobnosti daných respondentů. Až na jednu respondentku byli všichni respondenti introverti. Nikomu z nich není příjemné emoční prožívání na veřejnosti. Avšak i tak to pro ně byl významný zážitek. Pouze

⁸ EX08 označení rozhovoru v souboru rozhovorů s lidmi bez domova od výše zmíněné profesorky Vágnerové.

⁹ EX06 označení rozhovoru v souboru rozhovorů s lidmi bez domova od výše zmíněné profesorky Vágnerové.

jedna z respondentek si tento zážitek příliš nepamatuje, poněvadž byla dítě a nechali ji pokřtít rodiče.

Ve výzkumu na dané témata spatřuji prostor pro další bádání. Jednotlivé aspekty by se daly dále zkoumat i kvantitativní metodou, což by mohlo přinést odlišný pohled na danou problematiku. Avšak myslím si, že kvalitativní metoda ve zkoumání daných jevů je lepší variantou. Poněvadž můžeme věci sledovat do větší hloubky a vidět jednotlivé faktory ve větších souvislostech. V návaznosti na téma konverze ke křesťanství mne dále napadá otázka, zdali jsou jednotlivé denominace na konvertity připraveny, případně jakým způsobem. Myslím, že dané téma je tak široké, že lze nalézt mnoho dalších otázek, jimiž by se dalo dále zabývat.

Na závěr bych chtěla zmínit, že jsem po celou dobu byla omezena pocitem, že respondenti si mohou práci přečíst a nebylo tak snadné interpretovat dané rozhovory bez pozitivního zkreslení jejich výpovědí. Domnívám se, že s tímto pocitem se setkává vícero výzkumníků. Zde je opět podstatná sebereflexe, která může negativní dopady tohoto pocitu zmírnit.

12 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit motivaci ke konverzi ke křesťanství a dílčí vlivy, které na daný proces působí. Zabývala jsem se danými jevy z pohledu jednotlivce.

V dílčích kapitolách teoretické části jsem vymezila jednotlivé aspekty, které jsou podstatné pro pochopení obracejícího se jedince. V rámci první kapitoly jsem charakterizovala konverzi a to, jak na ni nahlíží jednotliví autoři. Následoval oddíl o motivaci. Co motivuje daného jedince k náboženské konverzi. Motivace jako klíčová stránka celé konverze? Poslední kapitola se zabývala hledáním vlastní identity a úloha křesťanské konverze v ní. Vliv vývojových fází a jednotlivých období. Mnohdy tyto fáze mohou být spojeny s krizí, díky níž může dojít k obrácení nebo může k němu napomoci.

Ve výzkumné části jsem nejdříve nastínila cíle práce, jenž jsem se pomocí výzkumu snažila zodpovědět. Empirická část je zaměřena na analýzu a interpretaci jednotlivých rozhovorů. Pro účel své práce jsem zvolila polostrukturované rozhovory, které jsem analyzovala pomocí metody interpretativní fenomenologické analýzy. Tato metoda mi umožnila nahlédnout pod povrch a zkoumat individuální zkušenost každého respondenta. Zároveň jsem se snažila v jednotlivých interpretacích nastínit i společné průsečíky mezi respondenty. U každého dotazovaného mi vzešlo vícero témat, jež korespondovala s mými výzkumnými otázkami. Podařilo se mi zodpovědět jednotlivé aspekty konverze jako je motivace, proces, vliv, rodinné prostředí či prožitek křtu. V diskusi jsem nastínila jednotlivé aspekty v souvislosti s teoretickou částí a dala prostor pro další otázky, jež by bylo možné dále zkoumat.

Na závěr bych zde ráda uvedla hlavní zjištění výzkumu. Ukázalo se, že hlavní motivací a dílčími vlivy, které hrají v procesu obrácení roli jsou lidé. Tento faktor se ukazuje jako silný impuls u všech respondentů. Zajímavý jev, jenž vyplynul z analýzy samotných rozhovorů je samostudium. Respondenti zmínili, že pro ně samostudium bylo podstatné při procesu obrácení, jelikož chtěli vědět veškeré informace o víře a jednotlivých církvích. U šesti respondentů se projevilo, že pro ně hraje významnou roli v životě společenství. Nedovedou si představit, že by mohli být věřící bez toho, aniž by pravidelně docházeli do určité denominace. Proces konverze probíhal u šesti respondentů spíše pozvolně a u jedné respondentky náhle. Pouze dva dotazovaní prožívají ve své víře větší zvraty. Ostatní jedinci mají i nadále pozvolný průběh, který je doprovázen lehkými pochybami, nejčastěji o sobě samých. Všichni respondenti se setkali s kladným přijetím od rodiny či přátel.

Seznam použité literatury

BAUER, K., 2009. Konverze a konvertité. In: HANUŠ, Jiří a Ivana NOBLE, ed. *Sebepřijetí jako součást konverze podle feministické psychoanalytičky Clarissy Pinkoly Estés*. Sborník z mezioborového semináře o problematice náboženského obrácení. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. *Quaestiones quodlibetales*, s.111-119. ISBN 978-80-7325-196-3.

BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ, 2007. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-169-0.

ERIKSON, Erik, LANGMEIER a LANGMEIEROVÁ, 1996. Osm věků člověka. In: Z anglického originálu *Eight Ages of Man* - kapitola z knihy. *Childhood and Society*, 2. vydání, [online]. New York: W.W. Norton & Co [cit. 2020-07-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1441/jaro2017/SZ6028/um/Erikson_Osm_veku_cloveka.pdf

JANOŠOVÁ, P., 2016. Psychologie celoživotního vývoje. In: BLATNÝ, Marek, ed. *Adolescence*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. s.99-116. ISBN 978-80-246-3462-3.

FILIPI, Pavel a kol., 2008. *Malá encyklopedie evangelických církví*. Praha: Libri. ISBN 978-80-7277-378-7.

HALAMA, Peter, Lucie ADAMOVOVÁ, Mária HASTOKOVÁ a Michal STRÍŽENEC, 2006 *Religiozita, spiritualita a osobnost*. Dúbravská cesta 9, 813 64 Bratislava: Ústav experimentálnej psychológie SAV, ISBN 80-88910-22-6.

HALAMA, Peter, 2007. *Zmysel života z pohľadu psychológie: The meaning of life from the viewpoint of psychology*. Bratislava: SAP. ISBN 978-80-8095-023-1.

HENDL, Jan, 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.

ICF: Kdo jsme [online], 2020. Praha: International Christian Fellowship Praha [cit. 2020-07-05]. Dostupné z: <https://www.icf-praha.cz/kdo-jsme/>

KASTOVA, Verena, 2000. Krize a tvořivý přístup k ní: typy životních krizí, jejich dynamika a možnosti krizové intervence. Praha: Portál. Spektrum (Portál). ISBN isbn80-7178-365-x.

KOSTÍNKOVÁ, Jana, 2009. Interpretativní fenomenologická analýza (IPA) [online]. [cit. 2020-07-05]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/jaro2010/PSY118/um/ipa_bc.pdf

KOUTNÁ KOSTÍNKOVÁ, Jana and Ivo ČERMÁK, 2013. Interpretativní fenomenologická analýza (Interpretative phenomenological analysis). In Tomáš Řiháček, Ivo Čermák, Roman Hytych. Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, s. 9-43. ISBN 978-80-210-6382-2.

LAUDÁTOVÁ, Marie a Roman VIDO, 2010. Současná česká religiozita v generační perspektivě. Sociální studia [online]. 7(4) [cit. 2020-07-02]. DOI: <https://doi.org/10.5817/SOC2010-4-37>. Dostupné z: https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5854

MUCHOVÁ, L., 2009. Konverze a konvertité. In: HANUŠ, Jiří a Ivana NOBLE, ed. *Některé psychologické aspekty konverze z pohledu náboženského psychologa*. Sborník z mezioborového semináře o problematice náboženského obrácení. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Quaestiones quodlibetales, s.71-80. ISBN 978-80-7325-196-3.

STRÍŽENEC, Michal, 2001. Súčasná psychológia náboženstva. Bratislava: IRIS. ISBN 80-88778-33-6.

ŘÍČAN, Pavel, 2007. Psychologie náboženství a spirituality. Praha: Portál. ISBN isbn978-80-7367-312-3.

NAKONEČNÝ, Milan, 2017. Psyché: základy a záhady duševního života. Praha: Vladimír Kvasnička, nakladatelství Vodnář. ISBN 978-80-7439-124-8.

NAKONEČNÝ, Milan, 1996. Motivace lidského chování. Praha: Academia. ISBN 80-200-0592-7.

NAKONEČNÝ, Milan, 1998. Základy psychologie. Praha: Academia. ISBN 80-200-0689-3.

NAKONEČNÝ, Milan, 2009. Sociální psychologie. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1679-9.

NEŠPOR, Zdeněk R., David VÁCLAVÍK a Iva DOLEŽALOVÁ, 2008. Příručka sociologie náboženství. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-92-2.

MACEK, Petr, 2009. Kdo má nárok na identitu? Může (vývojová) psychologie inspirovat sociální vědy? In: Informační systém Masarykovy univerzity [online]. Brno: Masarykova Univerzita [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2009/SOC403/um/Identita_deve_psych.txt

ŘÍČAN, Pavel, 2002. Psychologie náboženství. Praha: Portál. ISBN 80-7178-547-4..

ŘÍČAN, Pavel, 2010. Psychologie osobnosti: obor v pohybu. 6., rev. a dopl. vyd., V Grada Publishing 2. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3133-9.

ŘÍČAN, Pavel, 2014. Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0772-6.

ŠUBRT, Jiří, 2008. Soudobá sociologie. V Praze: Karolinum. ISBN 9788024614861.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

THOROVÁ, Kateřina, 2015. Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2004. Základy psychologie. V Praze: Karolinum. ISBN 978-80-246-0841-9.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2016. Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 9788024632681.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky rozhovorů, str. 81

Přílohy

Příloha č.1: Otázky rozhovorů

- 1) Kdy jste se poprvé setkal/a s vírou a věřícími?*
- 1) Hlásíte se k nějaké křesťanské denominaci?*
- 2) Proč jste se rozhodl/a navštěvovat právě toto společenství?*
- 3) Co bylo impulsem k vašemu obrácení?*
- 4) Jaké byly důležité mezníky ve vývoji vašeho rozhodnutí pro konverzi ke křesťanství?*
- 5) Mohl/a byste mi popsat rodinné prostředí, v němž jste vyrostl/a?*
- 6) Jaký postoj k vaší konverzi zaujala rodina a přátelé?*
- 7) Jakým způsobem blízcí lidé vaši konverzi prožívali?*
- 8) Byla vaše konverze náhlá, nebo pozvolná?*
- 9) Kdo vás procesem konverze provedl?*
- 10) Dospěli jste ke konverzi sami, nebo vás někdo ovlivnil?*
- 11) Jak jste prožíval/a křest?*
- 12) Mluvil/a jste již s někým o své konverzi? S kým jste o konverzi mluvili?*
- 13) Měli jste nějaké pochybení během vaši konverze?*